

SŁOWNICTWO, NOMENKLATURA, KLASYFIKACJA	NORMA BRANŻOWA	BN-75
	Gospodarka ziemią w rolnictwie Nazwy i określenia	9100-02
		Grupa katalogowa XV 00

POLITECHNIKA WARSZAWSKA
BIBLIOTEKA
Wydziału Geodazji i Kartografii

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP

2. NAZWY I OKREŚLENIA

- 2.1. Struktura społeczno-ekonomiczna i organizacyjna wsi i rolnictwa
- 2.1.1. Rolnictwo
- 2.1.2. Ziemia
- 2.1.3. Gospodarka ziemią w rolnictwie
- 2.1.4. Struktura agrarna
- 2.1.5. Struktura społeczno-ekonomiczna wsi
- 2.1.6. Ludność wiejska
- 2.1.7. Struktura społeczna ludności wiejskiej
- 2.1.8. Ludność rolnicza
- 2.1.9. Ludność rolnicza dwuzawodowa
- 2.1.10. Ludność nierolnicza zamieszkała na wsi
- 2.1.11. Struktura zawodowa ludności wiejskiej
- 2.1.12. Struktura demograficzna ludności zawodowo czynnej w rolnictwie
- 2.1.13. Starzenie się ludności rolniczej
- 2.1.14. Siła robocza
- 2.1.15. Jednostka pełnowartościowej siły roboczej w rolnictwie
- 2.1.16. Zasób siły roboczej
- 2.1.17. Gospodarstwo rolnicze
- 2.1.18. Typ ekonomiczny gospodarstwa (przedsiębiorstwa) rolniczego
- 2.1.19. Struktura obszarowa gospodarstw (przedsiębiorstw) rolniczych
- 2.1.20. Przedsiębiorstwo rolnicze
- 2.1.21. Przedsiębiorstwo rolnicze produkcyjne
- 2.1.22. Przedsiębiorstwo rolnicze usługowe
- 2.1.23. Przedsiębiorstwo wielozakładowe
- 2.1.24. Rolnicza spółdzielnia produkcyjna
- 2.1.25. Kółko rolnicze
- 2.1.26. Ośrodek rolny kółek rolniczych (lub spółdzielczy ośrodek rolny)
- 2.1.27. Spółdzielnia kółek rolniczych
- 2.1.28. Zespół rolników indywidualnych
- 2.1.29. Indywidualne gospodarstwo rolnicze
- 2.1.30. Gospodarstwo rolnicze zdolne do produkcji towarowej
- 2.1.31. Gospodarstwo rolnicze zaniedbane ekonomicznie
- 2.1.32. Państwowy Fundusz Ziemi
- 2.1.33. Wspólnota gruntowa
- 2.1.34. Zagospodarowanie wspólnot gruntowych
- 2.1.35. Mienie (dobro) gminne
- 2.1.36. Struktura organizacyjna rolnictwa
- 2.1.37. Produkcja rolnicza
- 2.1.38. Kierunek produkcji rolniczej
- 2.1.39. Intensywność produkcji rolniczej
- 2.1.40. Intensyfikacja produkcji rolniczej (intensyfikacja rolnictwa)
- 2.1.41. Koncentracja produkcji w rolnictwie
- 2.1.42. Koncentracja ziemi w rolnictwie
- 2.1.43. Specjalizacja gospodarstwa (przedsiębiorstwa) rolniczego
- 2.1.44. Gospodarstwo (przedsiębiorstwo) rolnicze wyspecjalizowane
- 2.1.45. Uproszczenie organizacji gospodarstwa (przedsiębiorstwa) rolniczego
- 2.1.46. Skala produkcji w rolnictwie
- 2.1.47. Technizacja rolnictwa
- 2.1.48. Mechanizacja rolnictwa
- 2.1.49. Kultura rolna
- 2.2.50. Postęp w rolnictwie
- 2.1.51. Właściciel gruntów
- 2.1.52. Posiadacz samoistny
- 2.1.53. Posiadacz zależny
- 2.1.54. Użytkownik
- 2.2. Obrót gruntami rolnymi
- 2.2.1. Obrót gruntami rolnymi
- 2.2.2. Tytuł własności gruntów rolnych
- 2.2.3. Nadanie gruntów
- 2.2.4. Uregulowanie własności gospodarstw rolniczych
- 2.2.5. Upełnorolnienie
- 2.2.6. Służebność gruntowa
- 2.2.7. Użytkowanie wieczyste
- 2.3. Gleboznawstwo i kartografia gleb
- 2.3.1. Gleba
- 2.3.2. Grunt
- 2.3.3. Frakcja mechaniczna gleby
- 2.3.4. Grupy mechaniczne gleby
- 2.3.5. Skład mechaniczny gleby
- 2.3.6. Typ gleby
- 2.3.7. Podtyp gleby
- 2.3.8. Rodzaj gleby
- 2.3.9. Gatunek gleby
- 2.3.10. Odmiana gleby
- 2.3.11. Warstwy gleby
- 2.3.12. Poziomy genetyczne gleby
- 2.3.13. Odkrywka glebowa
- 2.3.14. Profil glebowy
- 2.3.15. Struktura gleby
- 2.3.16. Stopień kultury gleby

Zgłoszona przez Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa
Ustanowiona przez Ministra Rolnictwa dnia 21 lutego 1975 r.
jako norma obowiązująca w zakresie opracowywania dokumentacji technicznej
od dnia 1 października 1975 r. (Dz. Norm. i Miar nr 9/1975 poz. 31)

- 2.3.17. Stan kultury agrotechnicznej gleby
- 2.3.18. Żyzność gleby
- 2.3.19. Stosunki wodne w glebie
- 2.3.20. Oglejenie
- 2.3.21. Ciężkość gleby w uprawie
- 2.3.22. Trudność uprawy gleby
- 2.3.23. Skała macierzysta
- 2.3.24. Zasobność gleby
- 2.3.25. Mapa zasobności gleb
- 2.3.26. Mapa odczynu gleb
- 2.3.27. Bonitacja gruntów
- 2.3.28. Gleboznawcza klasyfikacja gruntów
- 2.3.29. Klasa gruntu
- 2.3.30. Tabela klas gruntów
- 2.3.31. Grunty podlegające klasyfikacji gleboznawczej
- 2.3.32. Klasyfikacja gruntów orných
- 2.3.33. Klasyfikacja trwałych użytków zielonych
- 2.3.34. Klasyfikacja gruntów pod lasami oraz zadrzewieniami i zakrzewieniami
- 2.3.35. Klasyfikacja gruntów pod wodozbiorami
- 2.3.36. Operat klasyfikacyjny
- 2.3.37. Mapa klasyfikacyjna
- 2.3.38. Kontur klasyfikacyjny
- 2.3.39. Mapa gleb
- 2.3.40. Jednostka glebowa
- 2.3.41. Kontur jednostki glebowej
- 2.3.42. Kontur gruntowy jednostki glebowej
- 2.3.43. Mapa glebowo-rolnicza
- 2.3.44. Kompleksy przydatności rolniczej gleb
- 2.3.45. Kompleks pszenney bardzo dobry (1)
- 2.3.46. Kompleks pszenney dobry (2)
- 2.3.47. Kompleks pszenney wadliwy (3)
- 2.3.48. Kompleks żytni bardzo dobry (pszenno-żytni) — (4)
- 2.3.49. Kompleks żytni dobry (5)
- 2.3.50. Kompleks żytni słaby (6)
- 2.3.51. Kompleks żytni bardzo słaby (żytnio-lubiny) — (7)
- 2.3.52. Kompleks zbożowo-pastewny mocny (8)
- 2.3.53. Kompleks zbożowo-pastewny słaby (9)
- 2.3.54. Kompleks pszenney górski (10)
- 2.3.55. Kompleks zbożowy górski (11)
- 2.3.56. Kompleks owsiano-ziemniaczany górski (12)
- 2.3.57. Kompleks owsiany (owsiano-pastewny) górski (13)
- 2.3.58. Gleby orne przeznaczone pod użytki zielone (14)
- 2.3.59. Kompleks użytków zielonych bardzo dobrych i dobrych (1z)
- 2.3.60. Kompleks użytków zielonych średnich (2z)
- 2.3.61. Kompleks użytków zielonych słabych i bardzo słabych (3z)
- 2.4. Użytkowanie ziemi w rolnictwie
- 2.4.1. Użytkowanie ziemi w rolnictwie
- 2.4.2. Struktura użytkowania gruntów
- 2.4.3. Użytki rolne
- 2.4.4. Grunty orne
- 2.4.5. Sady
- 2.4.6. Użytki zielone trwałe
- 2.4.7. Łąki trwałe
- 2.4.8. Pastwiska trwałe
- 2.4.9. Hale i poloniny
- 2.4.10. Plantacje wieloletnie
- 2.4.11. Użytkowanie przemienne
- 2.4.12. Zmiana sposobu użytkowania gruntów
- 2.4.13. Struktura użytków rolnych
- 2.4.14. Struktura zasiewów
- 2.4.15. Następstwo roślin
- 2.4.16. Zmianowanie
- 2.4.17. Płodozmian
- 2.4.18. Ugór
- 2.4.19. Ugór czarny
- 2.4.20. Ugór zielony
- 2.4.21. Stawy rybne
- 2.4.22. Odlóg
- 2.4.23. Nieużytek rolny
- 2.5. Organizacja terenów rolnych
- 2.5.1. Obszary wiejskie
- 2.5.2. Gmina
- 2.5.3. Sołectwo
- 2.5.4. Tereny rolne
- 2.5.5. Organizacja terenów rolnych
- 2.5.6. Rolnicza przestrzeń produkcyjna
- 2.5.7. Organizacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej
- 2.5.8. Rejonizacja rolnicza
- 2.5.9. Rejonizacja przyrodnicza (ekologiczno-rolnicza)
- 2.5.10. Rejonizacja gospodarcza (ekonomiczno-rolnicza)
- 2.5.11. Rejon (jako jednostka rejonizacji rolniczej)
- 2.5.12. Region (jako jednostka rejonizacji rolniczej)
- 2.5.13. Regiony intensywnego rozwoju rolnictwa
- 2.5.14. Urządzenia rolne
- 2.5.15. Planowanie przestrzenne
- 2.5.16. Jednostka osadnicza
- 2.5.17. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego — tzw. plan miejscowy
- 2.5.18. Tereny budowlane na obszarach wsi
- 2.5.19. Tereny zabudowy rolniczej
- 2.5.20. Plan realizacyjny
- 2.5.21. Ośrodek produkcyjny wielkoobszarowego gospodarstwa (przedsiębiorstwa) rolniczego
- 2.5.22. Zagrodowa działka budowlana (zagroda, siedlisko)
- 2.5.23. Mieszkańcowa działka budowlana
- 2.5.24. Działka przyzagrodowa
- 2.5.25. Działka przydomowa
- 2.5.26. Ogrody działkowe
- 2.5.27. Szachownica gruntów
- 2.5.28. Scalenie gruntów
- 2.5.29. Zamiana gruntów
- 2.5.30. Wymiana gruntów
- 2.5.31. Projekt gospodarczego urządzenia
- 2.5.32. Rozłóg gruntów
- 2.6. Ochrona gruntów rolnych
- 2.6.1. Grunty rolne
- 2.6.2. Rolnicze budownictwo gospodarcze
- 2.6.3. Ochrona gruntów rolnych
- 2.6.4. Jakościowa ochrona gruntów rolnych
- 2.6.5. Ilościowa ochrona gruntów rolnych
- 2.6.6. Przeznaczenie gruntów rolnych na cele nierolnicze
- 2.6.7. Zezwolenie na przeznaczenie gruntów rolnych na cele nierolnicze
- 2.6.8. Wyłączenie gruntów rolnych z produkcji rolniczej
- 2.6.9. Program okresowego wykorzystania gruntów rolnych przeznaczonych na cele nierolnicze
- 2.6.10. Opłaty z tytułu ochrony gruntów rolnych
- 2.6.11. Fundusz celowy ochrony i rekultywacji gruntów rolnych
- 2.6.12. Wierzchnia warstwa ziemi uprawnej
- 2.6.13. Kontrola użytkowania gruntów rolnych
- 2.6.14. Kontrola wykorzystania gruntów
- 2.6.15. Działalność przemysłowa
- 2.6.16. Utrata charakteru gruntów rolnych
- 2.6.17. Rekultywacja gruntów
- 2.6.18. Wartość użytkowa gruntu
- 2.6.19. Zagospodarowanie gruntów zrekultywowanych
- 2.6.20. Kierunek zagospodarowania gruntów zrekultywowanych

- 2.6.21. Rekultywacja podstawowa
- 2.6.22. Rekultywacja szczegółowa
- 2.6.23. Erozja gleby
- 2.6.24. Erozja powierzchniowa
- 2.6.25. Erozja wodna liniowa
- 2.6.26. Inwentaryzacja gruntów ulegających erozji
- 2.6.27. Mapa zagrożenia erozją
- 2.7. Prace geodezyjne związane z gospodarką ziemią w rolnictwie
 - 2.7.1. Struktura terenowa
 - 2.7.2. Struktura stanu władania gruntami
 - 2.7.3. Kompleks gruntowy
 - 2.7.4. Kompleks uprawowy
 - 2.7.5. Działka gospodarcza
 - 2.7.6. Plamistość sytuacji terenu
 - 2.7.7. Projekt urządzeniowo-rolny
 - 2.7.8. Studia terenowe dla prac urządzeniowo-rolnych
 - 2.7.9. Operat urządzeniowo-rolny
 - 2.7.10. Geodezyjne opracowanie projektu urządzeniowo-rolnego
 - 2.7.11. Szacunek gruntów
 - 2.7.12. Hektar przeliczeniowy
 - 2.7.13. Rejestr wkładów gruntowych rolniczej spółdzielni produkcyjnej
 - 2.7.14. Linia zabudowy
 - 2.7.15. Różniczanin
 - 2.7.16. Geodezyjna dokumentacja uwłaszczeniowa
 - 2.7.17. Rejestr pomiarowy
 - 2.7.18. Rejestr pomiarowo-klasyfikacyjny ogólny
 - 2.7.19. Rejestr pomiarowo-klasyfikacyjny szczegółowy
- 2.8. Ewidencja gruntów terenów rolnych
 - 2.8.1. Ewidencja gruntów
 - 2.8.2. Obręb
 - 2.8.3. Działka ewidencyjna
 - 2.8.4. Nieruchomość gruntowa
 - 2.8.5. Jednostka rejestrowa
 - 2.8.6. Grupa rejestrowa
 - 2.8.7. Operat ewidencyjny
 - 2.8.8. Mapa ewidencji gruntów
- 2.8.9. Rejestr gruntów
- 2.8.10. Użytek gruntowy
- 2.8.11. Grunty pod lasami
- 2.8.12. Grunty zadrzewione i zakrzewione
- 2.8.13. Grunty pod wodami
- 2.8.14. Użytki kopalne
- 2.8.15. Tereny komunikacyjne
- 2.8.16. Enklawa gruntowa
- 2.8.17. Pólenklawa gruntowa
- 2.8.18. Uroczysko
- 2.9. Pojęcia o znaczeniu historycznym, stosowane w słownictwie dotyczącym gospodarki ziemią w rolnictwie
 - 2.9.1. Uwłaszczenie
 - 2.9.2. Ucząstkowy stan posiadania
 - 2.9.3. Ucząstek
 - 2.9.4. Tabela likwidacyjna
 - 2.9.5. Tabela nadawcza nieruchomości
 - 2.9.6. Parcela
 - 2.9.7. Separacja
 - 2.9.8. Mapa separacyjna
 - 2.9.9. Księga parcel (księga łąnowa, protokół parcelowy)
 - 2.9.10. Artykuł matrykuły w katastrze pruskim lub arkusz posiadłości gruntowej w katastrze austriackim
 - 2.9.11. Matrykuła gruntowa (zbiór) arkuszy posiadłości gruntowych
 - 2.9.12. Grunty rustykalne
 - 2.9.13. Grunt dominialny
 - 2.9.14. Gmina katastralna
 - 2.9.15. Obręb katastralny
 - 2.9.16. Reces
 - 2.9.17. Szkic indykacyjny
 - 2.9.18. Przewłaszczenie (alienacja)

INFORMACJE DODATKOWE

1. Instytucja opracowująca normę
 2. Istotne zmiany w stosunku do ZN-66/MR-373
 3. Normy zagraniczne i zalecenia międzynarodowe
 4. Autorzy projektu normy
- Alfabetyczny spis pojęć

1. WSTĘP

Przedmiotem normy są nazwy i określenia stosowane w słownictwie dotyczącym gospodarki ziemią w rolnictwie, a w szczególności w zakresie: struktury społeczno-ekonomicznej i organizacyjnej wsi i rolnictwa, obrotu gruntami rolnymi, gleboznawstwa i kartografii gleb, użytkowania ziemi w rolnictwie, organizacji terenów rolnych, ochrony gruntów rolnych, prac geodezyjnych związanych z gospodarką ziemią w rolnictwie oraz ewidencji gruntów terenów rolnych.

2. NAZWY I OKREŚLENIA

2.1. Struktura społeczno-ekonomiczna i organizacyjna wsi i rolnictwa

(2.1.1) **rolnictwo** — dział gospodarki narodowej, którego zadaniem jest wytwarzanie produktów pochodzących z uprawy i wykorzystania roślin oraz chowu i hodowli zwierząt gospodarskich jako wynik świadomej działalności człowieka w określonych warunkach przyrodniczych, gospodarczych i społeczno-politycznych. Rolnictwo

obejmuje również działalność produkcyjno-usługową związaną z działalnością podstawową jaką jest produkcja rolnicza (2.1.37).

(2.1.2) **ziemia** — podstawowy środek produkcji w rolnictwie (2.1.1), który ze względu na charakterystyczne cechy — głównie nieruchomości i niepomnażalność — traktowany jest odrębnie od innych środków produkcji.

(2.1.3) **gospodarka ziemią w rolnictwie** — wynikający z polityki Państwa zespół działań ekonomicznych, prawno-administracyjnych i technicznych mający na celu racjonalne wykorzystanie powierzchni gruntów rolnych (2.6.1) dla potrzeb gospodarki narodowej.

(2.1.4) **struktura agrarna** — występujący w danym kraju układ typów ekonomicznych (2.1.18) gospodarstw rolniczych (2.1.17) wraz z ich zróżnicowaniem obszarowym.

(2.1.5) **struktura społeczno-ekonomiczna wsi** — układ stosunków społeczno-ekonomicznych na wsi wynikający z powiązań struktury agrarnej (2.1.4) ze strukturą społeczną ludności wiejskiej (2.1.7) przy uwzględnieniu struktury rodzin.

(2.1.6) ludność wiejska — ogół ludności zamieszkującej obszary gmin (2.5.2).

(2.1.7) struktura społeczna ludności wiejskiej — układ grup społecznych ludności wiejskiej oraz ich wzajemne zależności i powiązania w ramach tego układu.

(2.1.8) ludność rolnicza — grupa społeczna ludności wiejskiej (lub miejskiej) utrzymująca się głównie z pracy w rolnictwie (2.1.1).

(2.1.9) ludność rolnicza dwuzawodowa — grupa społeczna ludności wiejskiej (lub miejskiej) utrzymująca się z pracy w swoim gospodarstwie rolniczym (2.1.17) i równocześnie z pracy poza tym gospodarstwem.

(2.1.10) ludność nierolnicza zamieszkała na wsi — grupa społeczna ludności wiejskiej utrzymująca się z pracy poza rolnictwem (2.1.1).

(2.1.11) struktura zawodowa ludności wiejskiej — układ poszczególnych grup zawodowych (według zawodu wykonywanego) w ogólnej liczbie osób zawodowo czynnych, zamieszkujących obszary gmin.

(2.1.12) struktura demograficzna ludności zawodowo czynnej w rolnictwie — układ grup ludności zawodowo czynnej w rolnictwie sklasyfikowanych według płci i wieku. Struktura ta może być wyrażona za pomocą jednostek fizycznych lub w przeliczeniu na jednostki pełnowartościowej siły roboczej (2.1.15).

(2.1.13) starzenie się ludności rolniczej — wzrost udziału ludzi w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności rolniczej (2.1.8) i w ogólnej liczbie ludności zawodowo czynnej w rolnictwie. W statystyce za wiek poprodukcyjny przyjmuje się:

- u kobiet — powyżej 60 lat,
- u mężczyzn — powyżej 65 lat.

(2.1.14) siła robocza — suma możliwości fizycznych i umysłowych człowieka uruchamiana w procesie pracy.

(2.1.15) jednostka pełnowartościowej siły roboczej w rolnictwie — mężczyzna w wieku $18 \div 65$ lat lub kobieta w wieku $18 \div 60$ lat; młodzież w wieku $15 \div 18$ lat traktuje się jako 0,7, a mężczyzn powyżej 65 lat i kobiety powyżej 60 lat jako 0,3 jednostki siły roboczej.

(2.1.16) zasób siły roboczej — ilość siły roboczej (2.1.14) jaką dysponuje gospodarstwo rolnicze (2.1.17) lub przedsiębiorstwo rolnicze produkcyjne (2.1.21) w określonej jednostce czasu.

(2.1.17) gospodarstwo rolnicze — grunty rolne (2.6.1) oraz inne grunty, które stanowią zorganizowaną całość wraz z budynkami, urządzeniami, inwentarzem żywym i martwym, zasobami siły roboczej i pociągowej, zapasami oraz pra-

wami i obowiązkami związanymi z prowadzeniem produkcji rolniczej (2.1.37).

Zwyczajowo i w niektórych przepisach prawnych gospodarstwo rolnicze nazywane jest też *gospodarstwem rolnym*.

(2.1.18) typ ekonomiczny gospodarstwa (przedsiębiorstwa) rolniczego — rodzaj gospodarstwa rolniczego (2.1.17) lub przedsiębiorstwa rolniczego produkcyjnego (2.1.21) o określonym systemie organizacyjnym i finansowym wynikającym z formy własności środków produkcji.

(2.1.19) struktura obszarowa gospodarstw (przedsiębiorstw) rolniczych — udział powierzchni poszczególnych grup obszarowych gospodarstw rolniczych (2.1.17) i przedsiębiorstw rolniczych produkcyjnych (2.1.21) w ogólnej powierzchni tych gospodarstw i przedsiębiorstw.

(2.1.20) przedsiębiorstwo rolnicze — jednostka gospodarcza w rolnictwie (2.1.1) wyodrębniona pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomicznym.

(2.1.21) przedsiębiorstwo rolnicze produkcyjne — przedsiębiorstwo rolnicze, którego głównym zadaniem jest produkcja towarowa; środki produkcji w przedsiębiorstwach rolniczych produkcyjnych są własnością państwową lub spółdzielczą; zasób siły roboczej (2.1.16) stanowią:

- w przedsiębiorstwach państwowych — pracownicy zatrudnieni na zasadzie umowy o pracę,
- w przedsiębiorstwach spółdzielczych — członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych i ich rodziny.

(2.1.22) przedsiębiorstwo rolnicze usługowe — przedsiębiorstwo rolnicze świadczące usługi dla rolnictwa.

(2.1.23) przedsiębiorstwo wielozakładowe — forma organizacyjna przedsiębiorstw rolniczych produkcyjnych (2.1.21) oparta na zasadach koncentracji ziemi (2.1.42) i innych środków produkcji, uproszczenia organizacji działalności oraz specjalizacji (2.1.43) i kooperacji poszczególnych zakładów w ramach przedsiębiorstwa wielozakładowego.

(2.1.24) rolnicza spółdzielnia produkcyjna — dobrowolne, samorządne zrzeszenie rolników o nieograniczonej liczbie członków i imiennym funduszu udziałowym, którego podstawowym przedmiotem działalności gospodarczej jest prowadzenie wspólnego gospodarstwa rolniczego w oparciu o osobistą pracę członków.

(2.1.25) kółko rolnicze — dobrowolna, powszechna organizacja skupiająca rolników i pracowników rolnictwa dla wspólnego działania w kierunku doskonalenia i zwiększania produkcji rolniczej oraz organizowania życia społeczności wiejskiej i podnoszenia jej poziomu kulturalnego.

(2.1.26) **ośrodek rolny kółek rolniczych (lub spółdzielczy ośrodek rolny)** — gospodarstwo zespołowe kółka rolniczego, mające zaplecze w postaci budynków gospodarczych.

(2.1.27) **spółdzielnia kółek rolniczych** — jednostka o charakterze wielobranżowego i wielozakładowego przedsiębiorstwa kółek rolniczych prowadząca działalność usługową i produkcyjną na terenie gminy, na zasadach rozrachunku gospodarczego.

(2.1.28) **zespół rolników indywidualnych** — grupa co najmniej trzech użytkowników odrębnych indywidualnych gospodarstw rolniczych (2.1.29), zorganizowana w celu wspólnej działalności w zakresie produkcji rolniczej (2.1.37).

(2.1.29) **indywidualne gospodarstwo rolnicze** — gospodarstwo rolnicze (2.1.17), w którym środki produkcji stanowią w zasadzie własność indywidualną.

(2.1.30) **gospodarstwo rolnicze zdolne do produkcji towarowej** — gospodarstwo mające wyposażenie techniczne oraz zasób siły roboczej (2.1.16) gwarantujące pełne wykorzystanie ziemi oraz prawidłowe prowadzenie procesów produkcyjnych.

(2.1.31) **gospodarstwo rolnicze zaniedbane ekonomicznie** — gospodarstwo, które częściowo lub całkowicie utraciło zdolność do produkcji towarowej na skutek braku siły roboczej (2.1.14), przypadków losowych lub niedbalstwa właściciela. Gospodarstwo zaniedbane ekonomicznie charakteryzuje się niepełnym wykorzystaniem ziemi oraz niskim lub bardzo niskim poziomem produkcji w porównaniu z innymi gospodarstwami danej wsi lub rejonu.

(2.1.32) **Państwowy Fundusz Ziemi** — położone na obszarach gmin (2.5.2) grunty i znajdujące się na nich składniki majątkowe, których właścicielem i dysponentem jest Skarb Państwa do chwili ich trwałego rozdysponowania.

(2.1.33) **wspólnota gruntowa** — obszar gruntów rolnych, leśnych lub innych, stanowiących własność względnie pozostających w posiadaniu określonej grupy osób. Osoby te mają na podstawie specjalnego tytułu prawnego ustalony udział we władaniu tymi gruntami.

(2.1.34) **zagospodarowanie wspólnot gruntowych** — zespół zabiegów mających na celu racjonalne użytkowanie gruntów wchodzących w skład wspólnoty (2.1.33), zgodnie z obowiązującymi przepisami i charakterem użytków. Unormowanie sposobu racjonalnego użytkowania oraz gromadzenie i rozliczanie nakładów na produkcję odbywa się przez tworzenie spółek powołanych do sprawowania zarządu nad wspólnotą.

(2.1.35) **mienie (dobro) gminne** — grunty stanowiące własność gminy (2.5.2) mające w księ-

gach wieczystych wpis o uprawnieniu określonych grup mieszkańców tej gminy do wieczystego użytkowania i pobierania pożytków z tych gruntów.

(2.1.36) **struktura organizacyjna rolnictwa** — układ typów ekonomicznych (2.1.18) gospodarstw rolniczych (2.1.17) i przedsiębiorstw rolniczych produkcyjnych (2.1.21) oraz jednostek obsługi rolnictwa z występującym pomiędzy nimi określonym systemem powiązań poziomych i pionowych.

(2.1.37) **produkcja rolnicza** — wytwarzanie w rolnictwie dóbr materialnych, których suma daje się wyrazić za pomocą miar naturalnych (sztuki, kwintale, litry itp.) lub techniczno-ekonomicznych (jednostki zbożowe, kalorie itp.). Za pomocą cen (bieżących stałych) określić można wartość produkcji.

(2.1.38) **kierunek produkcji rolniczej** — nastawienie gospodarcze określone przez gałęzie produkcji lub produkty mające największe znaczenie w strukturze produkcji towarowej gospodarstwa (przedsiębiorstwa, wsi, rejonu itp.).

(2.1.39) **intensywność produkcji rolniczej** — narężenie ludzkiej działalności wytwórczej (pracy żywej i uprzedmiotowionej) mającej na celu uzyskanie wzrostu produkcji z określonej powierzchni gruntów rolnych (2.6.1). Poziom intensywności charakteryzuje wielkość nakładów zużytych na daną jednostkę powierzchni dla wytworzenia produktów rolniczych.

(2.1.40) **intensyfikacja produkcji rolniczej (intensyfikacja rolnictwa)** — proces podnoszenia poziomu intensywności produkcji rolniczej (2.1.39).

(2.1.41) **koncentracja produkcji w rolnictwie** — wzrost rozmiarów produkcji w ramach gospodarstwa rolniczego (2.1.17) lub przedsiębiorstwa rolniczego produkcyjnego (2.1.21) uzyskany przez:

- koncentrację ziemi (2.1.42),
- intensyfikację produkcji (2.1.40),
- specjalizację (2.1.43),
- uproszczenie organizacji (2.1.45).

(2.1.42) **koncentracja ziemi w rolnictwie** — wzrost powierzchni gruntów rolnych (2.6.1) w gospodarstwie rolniczym (2.1.17) lub przedsiębiorstwie rolniczym produkcyjnym (2.1.21).

(2.1.43) **specjalizacja gospodarstwa (przedsiębiorstwa) rolniczego** — ograniczenie asortymentowej różnorodności produkcji towarowej gospodarstwa rolniczego (2.1.17) lub przedsiębiorstwa rolniczego produkcyjnego (2.1.21), przy jednoczesnym podnoszeniu jakości produkowanych artykułów.

(2.1.44) **gospodarstwo (przedsiębiorstwo) rolnicze wyspecjalizowane** — gospodarstwo (przedsiębiorstwo), w którym wybraną gałąź produkcji

(specjalność) przynosi co najmniej 50% ogólnej wartości produkcji towarowej.

(2.1.45) uproszczenie organizacji gospodarstwa (przedsiębiorstwa) rolniczego — zmniejszenie liczby działalności w gospodarstwie rolniczym (2.1.17) lub przedsiębiorstwie rolniczym produkcyjnym (2.1.21).

(2.1.46) skala produkcji w rolnictwie — miara wielkości produkcji rolniczej (2.1.37) uzyskanej w jednym procesie wytwórczym przy określonej ilości posiadanych środków produkcji.

(2.1.47) technizacja rolnictwa — celowe wyposażenie rolnictwa (2.1.1) w nowoczesne środki produkcji jak np. maszyny i narzędzia, urządzenia i instalacje, budynki, nawozy mineralne, środki ochrony roślin itp. oraz wprowadzanie racjonalnych metod i sposobów ich wykorzystania w procesie produkcji.

(2.1.48) mechanizacja rolnictwa — zastępowanie pracy człowieka działaniem maszyn, narzędzi i urządzeń.

(2.1.49) kultura rolna — stan gospodarki rolniczej osiągnięty w wyniku działalności człowieka.

(2.1.50) postęp w rolnictwie — rozwój rolnictwa (2.1.1) wynikający z wdrażania nowych osiągnięć w dziedzinie techniki, technologii oraz organizacji i zarządzania.

(2.1.51) właściciel gruntów — osoba posiadająca udokumentowane prawo własności gruntów.

(2.1.52) posiadacz samoistny — osoba władająca faktycznie gruntem jak właściciel, jednak nie posiadająca udokumentowanego prawa własności.

(2.1.53) posiadacz zależny — najemca, dzierżawca lub mający inne określone prawa, z którymi łączy się władztwo nad nieruchomością stanowiącą cudzą własność.

(2.1.54) użytkownik — osoba użytkująca grunt własny lub stanowiący cudzą własność.

2.2. Obrót gruntami rolnymi

(2.2.1) obrób gruntami rolnymi — przeniesienie prawa własności gruntów rolnych (2.6.1).

(2.2.2) tytuł własności gruntów rolnych — dokument stwierdzający prawo własności gruntów rolnych (2.6.1).

(2.2.3) nadanie gruntów — przeniesienie prawa własności gruntów w drodze orzeczeń organów administracji państwowej. Zasady nadawania gruntów zostały ustalone dekretem z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (jednolity tekst w Dz. U. z 1945 r. Nr 3, poz. 13) oraz dekretem z dnia 6 września 1946 r. o ustroju rolnym i osadnictwie na obszarze Ziemi Odzyskanych i b. Wolnego Miasta Gdańska (Dz. U. z 1946 r. nr 49, poz. 279 z późniejszymi zmianami).

(2.2.4) uregulowanie własności gospodarstw rolniczych — zespół czynności prawnych mających na celu uporządkowanie prawa własności gospodarstw rolniczych (2.1.17).

(2.2.5) upełnomocnienie — powiększenie obszaru istniejącego gospodarstwa rolniczego (2.1.17) w granicach obowiązujących norm obszarowych.

(2.2.6) służebność gruntowa — obciążenie danej nieruchomości mające na celu zapewnienie określonej korzyści właścicielowi innej nieruchomości.

(2.2.7) użytkowanie wieczyste — oddanie gruntów państwowych określonej osobie do korzystania w zasadzie na okres 99 lat (lecz nie mniej niż 40 lat) na warunkach określonych umową notarialną.

2.3. Gleboznawstwo i kartografia gleb

(2.3.1) gleba — powierzchniowa warstwa skorupy ziemskiej przekształcona w procesie glebotwórczym wskutek oddziaływania na nią czynników: biofizycznych, klimatu, hydrosfery i rzeźby terenu oraz działalności człowieka.

(2.3.2) grunt — obszar skorupy ziemskiej wykorzystywany do uprawiania roślin rolniczych lub leśnych (użytki) albo bezużyteczny (nieużytki), jak również do wznoszenia na nim budowli oraz czerpania materiałów do wznoszenia tych budowli.

(2.3.3) frakcja mechaniczna gleby — zgrupowanie elementarnych cząstek glebowych według ich średnicy w określonych przedziałach. W Polsce obowiązuje podział cząstek glebowych na frakcje mechaniczne, ustalony przez Polskie Towarzystwo Gleboznawcze.

(2.3.4) grupy mechaniczne gleby — zgrupowanie gleb (2.3.1) o podobnej zawartości procentowej poszczególnych frakcji mechanicznych (2.3.3), a w szczególności części spławialnych lub koloidalnych.

(2.3.5) skład mechaniczny gleby — procentowa zawartość w glebie (2.3.1) poszczególnych frakcji mechanicznych (2.3.3).

(2.3.6) typ gleby — jednostka podziałowa systematyki gleb, określająca stadium rozwoju gleby (2.3.1), uwarunkowane przez procesy glebotwórcze zachodzące w danych warunkach środowiska geograficznego w zależności przede wszystkim od klimatu, rodzaju roślinności oraz właściwości skały macierzystej (2.3.23).

(2.3.7) podtyp gleby — jednostka podziałowa gleb (2.3.1) określająca bardziej szczegółowe cechy i właściwości danego stadium rozwojowego gleby lub towarzyszące cechy i właściwości innego stadium rozwojowego, nałożone na cechy i właściwości stadium zasadniczego.

(2.3.8) **rodzaj gleby** — jednostka podziałowa gleb (2.3.1) określająca pochodzenie geologiczne skał macierzystych (2.3.23) gleb.

(2.3.9) **gatunek gleby** — jednostka podziałowa gleb (2.3.1) określająca skład mechaniczny (2.3.5) materiału glebowego w całym profilu, z uwzględnieniem poszczególnych jego poziomów (2.3.12) i warstw (2.3.11).

(2.3.10) **odmiana gleby** — jednostka glebowa (2.3.40) różniąca się niektórymi cechami morfologicznymi, fizycznymi i chemicznymi w obrębie danego typu (2.3.6), rodzaju (2.3.8) lub gatunku (2.3.9).

(2.3.11) **warstwy gleby** — części profilu glebowego składające się z materiałów skał macierzystych (2.3.23) nie zmienionych przez proces skałotwórczy.

(2.3.12) **poziomy genetyczne gleby** — części profilu glebowego o charakterystycznym zabarwieniu i właściwościach, wytworzone w procesie glebotwórczym, ze skały macierzystej (2.3.23).

(2.3.13) **odkrywka glebowa** — wykop wykonany w glebie (2.3.1) do głębokości najczęściej 1,5 m, z jedną ścianą pionową i wyrównaną; służy do badania i opisu morfologii profilu glebowego (2.3.14).

(2.3.14) **profil glebowy** — obraz zróżnicowania pionowego gleby (2.3.1) na poziomy genetyczne (2.3.12), charakterystyczne dla każdego typu (2.3.6) i podtypu gleby (2.3.7), będące wynikiem i wypadkową procesów glebotwórczych.

(2.3.15) **struktura gleby** — stan fizyczny gleby (2.3.1), w którym występuje agregacja (zgrużlenia), czyli łączenie się ziaren gleby we wtórne jednostki złożone. Struktura gleby może być naturalna lub sztuczna.

(2.3.16) **stopień kultury gleby** — naturalny lub uzyskany w toku zabiegów uprawowych i nawożenia względnie trwały etap rozwoju jakości agrotechnicznej gleby (2.3.1) w ramach jej możliwości, określonych przez takie czynniki naturalne, jak: skład mechaniczny (2.3.5) i mineralny gleby, rzeźba terenu, stosunki wodne (2.3.19) oraz warunki klimatyczne.

(2.3.17) **stan kultury agrotechnicznej gleby** — poziom techniczny stosowanej uprawy, pielęgnacji i nawożenia roślin, kształtowany również pod wpływem sposobu użytkowania, poziomu agrotechniki i warunków atmosferycznych oraz intensywności nawożenia.

(2.3.18) **żyźność gleby** — zespół fizycznych, chemicznych i biologicznych właściwości gleby (2.3.1) zapewniający rosnącym na niej roślinom uprawnym optymalne warunki rozwoju, pozwalający na otrzymanie wysokich i stałych plonów tych roślin.

(2.3.19) **stosunki wodne w glebie** — przeciętny stan wód glebowych różnego pochodzenia, ich zapas, dynamika w czasie, rozmieszczenie i ruchy w profilu glebowym (2.3.14). Zależy od nich rozwój roślinności i kierunek procesu glebotwórczego.

(2.3.20) **oglejenie** — cecha gleby (2.3.1) powstała na skutek redukcji tlenu głównie w związkach żelaza, w warunkach braku dostępu powietrza i jednoczesnym nadmiernym uwilgotnieniu, uwiadczniająca się w glebie w postaci zielonych, zielononiebieskich i szaroniebieskich plam, smug i poziomów.

(2.3.21) **ciężkość gleby w uprawie** — cecha fizyczna gleby (2.3.1) charakteryzująca wielkość oporów na jakie napotykają narzędzia i maszyny rolnicze w czasie uprawy; zależy głównie od składu mechanicznego gleby (2.3.5) w warstwie (2.3.11) ornopróchnicznej.

(2.3.22) **trudność uprawy gleby** — cecha gleby (2.3.1) charakteryzująca opory na jakie napotykają narzędzia i maszyny rolnicze w czasie uprawy; zależy głównie od ciężkości uprawy gleby (2.3.21) i nachylenia terenu.

(2.3.23) **skała macierzysta** — powierzchniowy utwór skorupy ziemskiej, który w wyniku wietrzenia dostarczył materiału do tworzenia się gleby (2.3.1).

(2.3.24) **zasobność gleby** — suma dostępnych dla roślin składników mineralnych (makro- i mikro-) zawartych w glebie.

(2.3.25) **mapa zasobności gleb** — mapa lub kartogram obrazujący w układzie przestrzennym aktualny stan zasobności gleb (2.3.24) w przyswajalne makro- i mikro- składniki.

(2.3.26) **mapa odczynu gleb** — mapa lub kartogram obrazujący w układzie przestrzennym aktualny stan odczynu gleb; służy do ustalenia potrzeb wapnowania i doboru roślin uprawnych.

(2.3.27) **bonitacja gruntów** — ocena jakości gruntów (2.3.2) pod względem zdolności produkowania masy roślin użytkownych, uwzględniająca żyźność gleby (2.3.18), stosunki wodne w glebie (2.3.19), stopień kultury gleby (2.3.16) i trudność uprawy (2.3.22) w powiązaniu z klimatem, rzeźbą terenu oraz niektórymi elementami stosunków gospodarczych.

(2.3.28) **gleboznawcza klasyfikacja gruntów** — bonitacja gruntów (2.3.27) przeprowadzona w Polsce na podstawach gleboznawczych w latach 1956 ÷ 1967, a w następnych latach systematycznie aktualizowana.

(2.3.29) **klasa gruntu** — grupa gleb (2.3.1) wyróżnionych porównawczo na podstawie określonych ilościowo zdolności produkcyjnych.

(2.3.30) **tabela klas gruntów** — tradycyjna nazwa instrukcji o zaliczaniu poszczególnych jednostek glebowych (2.3.40) do odpowiednich klas gruntów (2.3.29), wprowadzona do użytku aktem prawnym. Obowiązująca tabela klas gruntów została wprowadzona rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 1957 r. w sprawie klasyfikacji gruntów (Dz. U. nr 5 poz. 21).

(2.3.31) **grunty podlegające klasyfikacji gleboznawczej** — grunty (2.3.2) dla których ustalono klasy gruntu na podstawie gleboznawczej klasyfikacji gruntów (2.3.28). Są nimi:

- grunty orne (2.4.4),
- sady (2.4.5),
- łąki trwałe (2.4.7),
- pastwiska trwałe (2.4.8),
- grunty pod lasami (2.8.11) z wyjątkiem lasów będących w administracji lasów państwowych,
- grunty zadrzewione i zakrzewione (2.8.12),
- grunty pod wodozbiorami (2.8.13), których obszar nie przekracza 10 ha.

(2.3.32) **klasyfikacja gruntów orných** — ustalenie klas gruntów (2.3.29) uprawnych, w tym również sadów (2.4.5), ogrodów działkowych (2.5.26), inspektów, chmielników, plantacji (2.4.10) wikliny i topoli, szkółek drzew i krzewów oraz ugorów (2.4.18) i odłogów (2.4.22). Według tabeli klas gruntów (2.3.30) wyróżnia się 9 klas: I, II, IIIa, IIIb, IVa, IVb, V, VI i ZVI.

(2.3.33) **klasyfikacja trwałych użytków zielonych** — ustalenie klas (2.3.29) łąk trwałych (2.4.7) i pastwisk trwałych (2.4.8). Według tabeli klas gruntów (2.3.30) wyróżnia się dla łąk trwałych 6 klas: I, II, III, IV, V i VI, a dla pastwisk trwałych 7 klas — również ZVI.

(2.3.34) **klasyfikacja gruntów pod lasami oraz zadrzewieniami i zakrzewieniami** — ustalenie klas gruntów (2.3.29) pokrytych drzewostanem i zakrzewionych. Według tabeli klas gruntów (2.3.30) wyróżnia się 6 klas: I, II, III, IV, V i VI.

Ustalenie klas dotyczy tu wyłącznie gruntów (2.3.2) a nie drzewostanu i zakrzewienia.

(2.3.35) **klasyfikacja gruntów pod wodozbiorami** — ustalenie klas gruntów (2.3.29), stawów (2.4.21) i jezior zagospodarowanych lub nadających się do zagospodarowania rybnego o powierzchni do 10 ha jednego wodozbioru.

Według tabeli klas gruntów (2.3.30) klasę gruntu (2.3.29) pod wodozbiorami ustala się na podstawie klas gruntów otaczających wodozbiór, wyróżniając 6 klas: I, II, III, IV, V i VI.

(2.3.36) **operat klasyfikacyjny** — skompletowana dokumentacja, sporządzona w czasie przeprowadzania gleboznawczej klasyfikacji gruntów (2.3.28). Podstawowymi dokumentami w opera-

cie klasyfikacyjnym są: mapa klasyfikacyjna (2.3.37), opisy profili glebowych i protokołów klasyfikacyjny.

(2.3.37) **mapa klasyfikacyjna** — mapa powstała w wyniku gleboznawczej klasyfikacji gruntów, zawierająca oprócz szczegółów sytuacji terenu kontury klasyfikacyjne (2.3.38), kontury typów gleb (2.3.6) i miejsca dokonanych odkrywek glebowych (2.3.13) oraz oznaczenia tych elementów odpowiednimi symbolami.

(2.3.38) **kontur klasyfikacyjny** — oznaczony na mapie linią zamkniętą i odpowiednim symbolem obszar, dla którego w wyniku gleboznawczej klasyfikacji gruntów (2.3.28) ustalono jednakową klasę (2.3.29).

(2.3.39) **mapa gleb** — mapa, na której oznaczono kontury jednostek glebowych (2.3.41) lub niektórych elementów tych jednostek.

(2.3.40) **jednostka glebowa** — jednostka elementarna wyróżniona na mapie gleb (2.3.39), określona typem (2.3.6), podtypem (2.3.7), rodzajem (2.3.8) i gatunkiem gleby (2.3.9).

(2.3.41) **kontur jednostki glebowej** — oznaczony na mapie linią zamkniętą i odpowiednim symbolem obszar, dla którego w wyniku badania gleby ustalono jednakową jednostkę glebową (2.3.40).

(2.3.42) **kontur gruntowy jednostki glebowej** — część konturu jednostki glebowej (2.3.41) ograniczona naturalnymi granicami, jak: drogi i wodocieki, granicami administracyjnymi lub granicami wielkoobszarowych gospodarstw państwowych i spółdzielczych.

(2.3.43) **mapa glebowo-rolnicza** — mapa obrazująca rolniczą przestrzeń produkcyjną (2.5.6) według zasad racjonalnego użytkowania rolniczego ziemi (2.4.1), przez naniesienie konturów kompleksów przydatności rolniczej gleb (2.3.44).

(2.3.44) **kompleksy przydatności rolniczej gleb** — typy siedliskowe rolniczej przestrzeni produkcyjnej (2.5.6), uwarunkowane przez klimat i rzeźbę terenu, obejmujące gleby o zróżnicowanej genezie i właściwościach lecz o jednakowej lub zbliżonej przydatności rolniczej.

(2.3.45) **kompleks pszenney bardzo dobry (1)** — kompleks przydatności rolniczej gleb (2.3.44) obejmujący najlepsze gleby (2.3.1) w kraju, zasobne w składniki pokarmowe, o głębokim poziomie próchnicznym, dobrej strukturze (2.3.15), przepuszczalne, przewiewne, a równocześnie magazynujące duże ilości wilgoci. Gleby te występują na terenach płaskich lub o bardzo łagodnych pochyłościach, nie wymagają regulacji stosunków wodnych, do uprawy są stosunkowo łatwe. Bez większych nakładów osiąga się na nich wierne, wysokie plony nawet najbardziej wyma-

gających roślin. Łatwo nabywają i zachowują cechy wysokiej kultury.

(2.3.46) kompleks pszenney dobry (2) — kompleks przydatności rolniczej gleb (2.3.44) obejmujący gleby (2.3.1) nieco mniej urodzajne niż w kompleksie 1 (2.3.45). Przeważnie są to gleby zwężlejsze i cięższe do uprawy (2.3.21), w których poziom wód gruntowych może ulegać pewnym wahaniom, okresowo gorzej przewietrzane albo okresowo wykazujące słabe niedobory wilgotności. Gleb tego kompleksu nie można jednak nazwać glebami wadliwymi, gdyż ujemne cechy występują w nich w stopniu tylko nieznacznym. Do kompleksu tego zalicza się również niektóre gleby lekkie, lecz tylko takie, które z natury są glebami pszennymi. Na glebach kompleksu 2 udają się wszystkie rośliny uprawne, lecz otrzymanie wysokich plonów zależne jest od wysokości nakładów.

(2.3.47) kompleks pszenney wadliwy (3) — kompleks przydatności rolniczej gleb (2.3.44) obejmujący gleby (2.3.1) średnio zwężle i ciężkie, niecałkowite, zalegające na przepuszczalnych podłożach oraz głębokie i całkowite (średnio zwężle i ciężkie), ale położone na zboczach, narażone na szybki spływ wody. Występują w nich okresowe niedobory wilgoci. Są wrażliwe na suszę. Nadają się bardziej pod uprawę pszenicy niż żyta, lecz wysokość plonów tych roślin uzależniona jest przede wszystkim od ilości i rozkładu opadów.

(2.3.48) kompleks żytni bardzo dobry (pszenno-żytni — (4) — kompleks przydatności rolniczej gleb (2.3.44) obejmujący najlepsze gleby (2.3.1) lekkie, wytworzone przeważnie z piasków gliniastych mocnych całkowitych lub piasków gliniastych (lekkich i mocnych) zalegających na zwężlejszych podłożach. Gleby te są strukturalne (2.3.15) i mają dobrze wykształcony poziom (2.3.12) próchniczny oraz właściwe stosunki wodne (2.3.19). Należą tu również niektóre gleby pyłowe. Wskutek odpowiedniej agrotechniki stosowanej przez dłuższy czas, gleby te osiągają wyższy stopień kultury, co daje możliwość uprawy roślin jak w kompleksach pszennych. W przypadku nieodpowiedniej agrotechniki zachowują niższy stopień kultury i wtedy lepiej opłaca się uprawa żyta, ziemniaków oraz innych roślin, które mogą być uprawiane na glebach lżejszych.

(2.3.49) kompleks żytni dobry (5) — kompleks przydatności rolniczej gleb (2.3.44) obejmujący gleby (2.3.1) lżejsze i mniej urodzajne niż zaliczane do kompleksu 4 (2.3.48). Są to gleby na ogół wrażliwe na suszę i mniej zasobne w składniki pokarmowe. Gleby te uważać należy za typowe żytnio-ziemniaczane, na których jednak uprawia się również jęczmień ozimy, owies oraz

inne rośliny o niezbyt wysokich wymaganiach glebowych.

(2.3.50) kompleks żytni słaby (6) — kompleks przydatności rolniczej gleb (2.3.44) obejmujący gleby (2.3.1) wytworzone z piasków słabogliniastych całkowitych i głębokich oraz piasków gliniastych lekkich przechodzących dość płytko w piasek luźny lub żwir. Gleby te są zbyt przepuszczalne, okresowo za suche i ubogie w składniki pokarmowe. Dóbór roślin uprawnych dla tych gleb jest bardzo ograniczony i sprowadza się głównie do żyta, ziemniaków, seradeli i łubinów, przy czym plony tych roślin zależne są w bardzo dużym stopniu od ilości i rozkładu opadów oraz nawożenia.

(2.3.51) kompleks żytni bardzo słaby (żytnio-łubinowy) — (7) — kompleks przydatności rolniczej gleb (2.3.44) obejmujący najslabsze gleby (2.3.1) wytworzone z piasków luźnych i słabo gliniastych, przechodzących płytko w piasek luźny lub żwir. Gleby te są trwale za suche i ubogie w składniki pokarmowe. Na glebach tego kompleksu uprawia się jedynie żyto i łubin żółty gorzki, przy czym plony tych roślin są bardzo niskie.

(2.3.52) kompleks zbożowo-pastewny mocny (8) — kompleks przydatności rolniczej gleb (2.3.44) obejmujący gleby mineralne (2.3.1) średnio zwężle i ciężkie (pszenne), okresowo i trwale podmokłe oraz najlepsze gleby torfowe i murszowe. W lata mokre gleby te dają niższe plony, w lata suche można otrzymać plony wysokie. Wynika stąd, że gleby tego kompleksu stwarzają pewne ryzyko uprawy roślin wrażliwych na trwałą lub okresową podmokłość gruntów (2.3.2).

Na glebach mineralnych tego kompleksu poza trawami, koniczynami, owsem, burakami pastewnymi, brukwią, kapustą uprawia się pszenicę ozimą (której plony zależą głównie od pogody), a także pszenicę jarą.

Na glebach organicznych zamulonych (torfowych i murszowych) tego kompleksu oprócz traw, koniczyn, owsa, ziemniaków, buraków pastewnych, brukwi, kapusty uprawia się pszenicę jarą, a z roślin przemysłowych rzepak jary i konopie.

(2.3.53) kompleks zbożowo-pastewny słaby (9) — kompleks przydatności rolniczej gleb (2.3.44) obejmujący gleby mineralne (2.3.1) lekkie (żytnie) nadmiernie uwilgotnione, okresowo i trwale podmokłe, jak również słabo zamulone i niezamulone gleby murszowate. Na glebach mineralnych tego kompleksu uprawia się: żyto, owies, brukiew, kapustę.

Na glebach organicznych (torfowych i murszowych) tego kompleksu oprócz wywienionych wyżej roślin, można uprawiać koniczynę szwedzką,

konopie, słonecznik pastewny a na niektórych również marchew pastewną.

(2.3.54) kompleks pszenney górski (10) — kompleks przydatności rolnej gleb (2.3.44) obejmujący najlepsze gleby (2.3.1) górskie położone w strefie rolniczo-klimatycznej sięgającej do 400 ÷ 450 m n.p.m. Są to gleby nadające się pod uprawę pszenicy oraz prawie wszystkich roślin uprawnych. Pewnemu ograniczeniu podlega tylko uprawa roślin o dłuższym okresie wegetacyjnym i roślin nie znoszących przymrozków. Są to gleby, które gdyby znajdowały się w warunkach terenów równinowych, nizinnych lub wyżynnych byłyby zaliczone do kompleksu pszenney dobrego (2.3.46) i pszenney bardzo dobrego (2.3.45) oraz do kompleksu pszenney wadliwego (2.3.47), położonego na stokach lekko spadzistych. Gleby zaliczone do tego kompleksu dają dobre plony pszenicy i pozostałych zbóż oraz bardzo wysokie plony koniczyn i traw. Pewnemu ograniczeniu natomiast podlega uprawa buraków cukrowych i niektórych warzyw.

(2.3.55) kompleks zhożowy górski (11) — kompleks przydatności rolnej gleb (2.3.44) obejmujący gleby (2.3.1) położone w strefie uprawy ozimin, sięgającej w zasadzie do 500 (550) m n.p.m., a przy sprzyjającym mikroklimacie i położeniu (najczęściej na terenie pogórza) nawet do 600 m n.p.m.

Do tego kompleksu zalicza się większość gleb wietrzniowych, powstałych ze skał masywnych, jeżeli nie są zbyt płytkie, zbyt ciężkie oraz zbyt lekkie i suche lub podmokłe. Udają się na nich cztery podstawowe zboża oraz ziemniaki. Bardzo dobrze udają się mieszanki koniczyny z trawami, len włóknisty i brukiew.

(2.3.56) kompleks owsiano-ziemniaczany górski (12) — kompleks przydatności rolnej gleb (2.3.44) obejmujący gleby (2.3.1) górskie położone w niższej części strefy wysokościowej, gdzie występują jeszcze grunty orne (2.4.4), ale gdzie wpływ klimatu górskiego ogranicza już wyraźnie uprawę ozimin. Wysokościowe granice występowania tego kompleksu są bardzo elastyczne. W zasadzie zajmuje on strefę wysokościową od około 500 (550) m n.p.m. do około 600 (650) m n.p.m., to jest strefę pośrednią między kompleksem zbożowym górskim (2.3.55) a owsianym górskim (2.3.57).

Na glebach tego kompleksu uprawia się owies, ziemniaki, mieszanki koniczyn z trawami i brukiew. Na glebach lepszych uprawiany jest jęczmień jary, który w niektórych okolicach siany jest w mieszance pół na pół z owsem, tzw. polownik.

(2.3.57) kompleks owsiany (owsiano-pastewny) górski (13) — kompleks przydatności rolnej

gleb (2.3.44) obejmujący najwyżej położone gleby (2.3.1) gruntów ornich (2.4.4).

Najbardziej typowa strefa występowania tego kompleksu zajmuje tereny położone powyżej 650—700 m n.p.m. i sięga do około 900 m n.p.m., a w niektórych okolicach nawet nieco powyżej 900 m n.p.m.

Panujące na tej wysokości trudne warunki klimatyczne eliminują z uprawy nie tylko rośliny ozime, ale i większość roślin jarych. Bez większego ryzyka udaje się tylko owies i mieszanki koniczyn z trawami.

(2.3.58) gleby orne przeznaczone pod użytki zielone (14) — gleby (2.3.1) użytkowane obecnie jako grunty orne (2.4.4), które jednak z natury swej nadają się lepiej pod użytki zielone (2.4.6), gdy spełniają warunki siedlisk łąkowych. Gleby te są przeważnie trwale podmokłe, przy czym zabiegi melioracyjne są raczej niewskazane, lub niemożliwe do wykonania. Ze względów przyrodniczo-gospodarczych najbardziej słusznym będzie przeznaczenie tych gleb pod trwałe użytki zielone.

(2.3.59) kompleks użytków zielonych bardzo dobrych i dobrych (1z) — łąki trwałe (2.4.7) i pastwiska trwałe (2.4.8) zaliczane w klasyfikacji gruntów do klas I i II (2.3.29).

(2.3.60) kompleks użytków zielonych średnich (2z) — łąki trwałe (2.4.7) i pastwiska trwałe (2.4.8) zaliczane w klasyfikacji gruntów do klas III i IV (2.3.29).

(2.3.61) kompleks użytków zielonych słabych i bardzo słabych (3z) — łąki trwałe (2.4.7) i pastwiska trwałe (2.4.8) zaliczane w klasyfikacji gruntów do klas V i VI (2.3.29).

2.4. Użytkowanie ziemi w rolnictwie

(2.4.1) użytkowanie ziemi w rolnictwie — wykorzystywanie powierzchni ziemi dla celów produkcji rolnej (2.1.37).

(2.4.2) struktura użytkowania gruntów — udział powierzchni poszczególnych użytków gruntowych (2.8.10) w ogólnej powierzchni gruntów.

(2.4.3) użytki rolne — grunty określone w wyniku gleboznawczej klasyfikacji jako użytki rolne. Do użytków rolnych zalicza się:

- grunty orne (2.4.4),
- sady (2.4.5),
- łąki trwałe (2.4.7),
- pastwiska trwałe (2.4.8).

(2.4.4) grunty orne — ziemia uprawna (rola) przeznaczona pod siew lub sadzenie roślin uprawnych.

(2.4.5) sady — grunty obsadzone drzewami owocowymi lub krzewami jagodowymi o zwanym nasadzeniu (minimum 250 drzew lub 2000 krzewów na powierzchni 1 hektara), których po-

wierzchnia wynosi nie mniej niż 10 arów w jednym obszarze w danym gospodarstwie.

(2.4.6) użytki zielone trwałe — łąki trwałe (2.4.7) i pastwiska trwałe (2.4.8).

(2.4.7) łąki trwałe — grunty charakteryzujące się wysokim poziomem wód gruntowych, pokryte zwartą wieloletnią roślinnością złożoną z licznych gatunków traw, roślin motylkowych i ziół, a na terenach o bardzo wysokim poziomie wód gruntowych również roślin hydrofilnych, jak turzyce, sity, sitowie itp., tworzącą ruń łąkową z reguły systematycznie koszoną dla celów paszowych.

(2.4.8) pastwiska trwałe — grunty o nieco niższym niż na łąkach trwałych (2.4.7) poziomie wód gruntowych, pokryte zwartą wieloletnią roślinnością złożoną z traw, roślin motylkowych i ziół, a na gorszych stanowiskach również chwastów i turzyc, na których prowadzi się z reguły systematyczną gospodarkę wypasową.

(2.4.9) hale i połoniny — położone w rejonach górskich trwałe użytki zielone, koszone lub wypasane w zależności od potrzeb gospodarczych.

(2.4.10) plantacje wieloletnie — grunty, na których prowadzona jest wieloletnia uprawa określonych roślin. Do plantacji wieloletnich zalicza się np.: chmielniki, winnice, szkółki drzew i krzewów owocowych oraz ozdobnych, uprawy wikliny.

(2.4.11) użytkowanie przemienne — zakładanie łąk i pastwisk na gruntach ornym w ramach tzw. płodozmianu przemiennego. W płodozmianie tym, po 2 ÷ 4-letniej uprawie roślin jednorocznych następuje obsiew gruntu mieszanką traw wieloletnich i roślin motylkowych na kilkuletnie użytkowanie. Okres darniowy trwa 3 ÷ 6 lat, a w korzystnych warunkach nawet dłużej.

(2.4.12) zmiana sposobu użytkowania gruntów — gospodarczo uzasadniona, trwała zmiana sposobu rolniczego użytkowania gruntów, np. zamiana użytków zielonych (2.4.6) na grunty orne (2.4.4) lub odwrotnie.

(2.4.13) struktura użytków rolnych — udział powierzchni poszczególnych rodzajów użytków rolnych (2.4.3) w ogólnej powierzchni tych użytków.

(2.4.14) struktura zasiewów — udział poszczególnych roślin uprawnych lub ich grup w ogólnej powierzchni zasiewów.

(2.4.15) następstwo roślin — kolejność roślin uprawianych na danym polu.

(2.4.16) zmianowanie — kolejność uprawy grup roślin na określonym polu ustalona na podstawach przyrodniczych i gospodarczych.

(2.4.17) płodozmian — podstawowy element organizacji produkcji roślinnej w gospodarstwie rolniczym (2.1.17) lub przedsiębiorstwie rolniczym produkcyjnym (2.1.21). Płodozmian ustala następstwo roślin (2.4.15) oraz strukturę zasiewów i zbiorów w gospodarstwie (przedsiębiorstwie) rolniczym. Obejmuje system nawożenia, metody uprawy roli i roślin oraz inne zabiegi agrotechniczne.

Pełny cykl następstwa roślin w płodozmianie nazywa się rotacją.

(2.4.18) ugór — grunty orne (2.4.4), które są uprawiane, ale przez cały rok lub przez większą część roku nie są obsiewane.

(2.4.19) ugór czarny — grunty orne (2.4.4), które od sprzętu roślin jednego roku do zasiewu ozimin w następnym roku kalendarzowym nie są obsiane a tylko uprawiane.

(2.4.20) ugór zielony — grunty orne (2.4.4) obsiane roślinami przeznaczonymi do przyorania na zielony nawóz.

(2.4.21) stawy rybne — grunty rolne (2.6.1) ujęte w określony system wodny w celu produkcji ryb. Grunty te są zalewane wodą i okresowo osuszane w celu przeprowadzenia użytkującej uprawy.

(2.4.22) odlóg — grunty orne (2.4.4) nie uprawiane co najmniej od roku.

(2.4.23) nieużytek rolny — grunty nie nadające się do użytkowania rolniczego.

2.5. Organizacja terenów rolnych

(2.5.1) obszary wiejskie — obszary kraju położone poza terenami objętymi granicami administracyjnymi miast.

(2.5.2) gmina — podstawowa jednostka podziału administracyjnego kraju obejmująca obszary wiejskie.

(2.5.3) sołectwo — część obszaru gminy (2.5.2), obejmująca w zasadzie wieś albo sąsiadujące ze sobą wsie lub inne tereny, na których występują wspólne problemy społeczno-gospodarcze.

(2.5.4) tereny rolne — obszary, na których rolnictwo (2.1.1) stanowi podstawową sferę działalności produkcyjnej człowieka.

(2.5.5) organizacja terenów rolnych — całościowy kształt kompleksowo pojętych działań mających na celu tworzenie warunków dla prawidłowej organizacji produkcji rolniczej oraz życia ludzi z tą produkcją związanych.

(2.5.6) rolnicza przestrzeń produkcyjna — część terenów rolnych (2.5.4) bezpośrednio związana z procesami produkcji rolniczej.

(2.5.7) organizacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej — całościowy kształt działań zmierzających do

optymalnego wykorzystania określonej przestrzeni dla celów produkcji rolniczej.

(2.5.8) rejonizacja rolnicza — rozmieszczenie potencjalnych warunków produkcji rolniczej. Rozróżnia się rejonizację przyrodniczą (2.5.9), rejonizację gospodarczą (2.5.10) oraz rejonizację kompleksową stanowiącą połączenie elementów rejonizacji przyrodniczej i gospodarczej.

(2.5.9) rejonizacja przyrodnicza (ekologiczno-rolnicza) — przestrzenne ujęcie przydatności obszarów o różnym układzie warunków przyrodniczych (glebowych i klimatycznych) dla uprawy poszczególnych roślin lub użytkowania zwierząt gospodarskich.

(2.5.10) rejonizacja gospodarcza (ekonomiczno-rolnicza) — przestrzenno-czasowe ujęcie społeczno-ekonomicznych warunków produkcji rolniczej, kształtujących kierunki tej produkcji i jej poziom.

(2.5.11) rejon (jako jednostka rejonizacji rolniczej) — obszar jednorodny pod względem obranej cechy lub zespołu cech jakościowych i ilościowych, stanowiący zamkniętą jednostkę przestrzenną lub określony strefowo.

(2.5.12) region (jako jednostka rejonizacji rolniczej) — obszar wyodrębniony ze względu na występowanie pewnych cech i posiadający ośrodek, do którego ciąży na skutek określonych powiązań społeczno-gospodarczych.

(2.5.13) regiony intensywnego rozwoju rolnictwa — określone obszary kraju o przewadze terenów rolnych (2.5.4), w których ograniczone jest lokalizowanie nowych zakładów przemysłowych.

(2.5.14) urzędnia rolne — system planowych zabiegów technicznych, uwzględniających uwarunkowania prawne, mający na celu dostosowanie stanu władania i użytkowania gruntów rolnych do potrzeb racjonalnej organizacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej (2.5.7).

(2.5.15) planowanie przestrzenne — całokształt działań planistycznych podejmowanych w celu prawidłowego rozwoju poszczególnych obszarów kraju z uwzględnieniem ich wzajemnych związków i interesów ogólnokrajowych. Istota tego planowania polega na optymalnym wykorzystaniu naturalnych i nabytych cech poszczególnych terenów w celu najlepszego zaspokojenia bieżących i przyszłych potrzeb społeczeństwa.

(2.5.16) jednostka osadnicza — wyodrębnione środowisko życia ludności, obejmujące budynki mieszkalne oraz urządzenia produkcyjne i usługowe.

(2.5.17) miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego tzw. plan miejscowy — ustalenie przeznaczenia oraz sposobu i intensywności wykorzystania terenów (gruntów) na cele produk-

cyjne, mieszkaniowe, usługowe, komunikację, transport, zasilanie energetyczne itd. Rozróżnia się plany miejscowe ogólne i szczegółowe.

(2.5.18) tereny budowlane na obszarach wsi — tereny, które zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego (2.5.17) (projektem wyznaczenia terenów budowlanych) przeznaczone są pod budownictwo mieszkaniowe, gospodarcze, usługowe i administracyjne, przewidziane do realizacji w okresie aktualnego wieloletniego planu gospodarczego oraz stanowiące rezerwy dla tego budownictwa na okres perspektywiczny.

(2.5.19) tereny zabudowy rolniczej — tereny, na których znajdują się budynki gospodarcze i mieszkalne ludności rolniczej oraz inne budowle i urządzenia związane z prowadzeniem produkcji rolniczej.

(2.5.20) plan realizacyjny — plan zagospodarowania działki budowlanej lub terenu, na którym zamierzono wykonanie inwestycji budowlanej. Plan ten obejmuje: ustalenie lokalizacji szczegółowej i ewentualnych stref ochronnych, rozwiązania urbanistyczne i architektoniczne oraz wyzniki uzgodnień określonych przepisami szczególnymi.

(2.5.21) ośrodek produkcyjny wielkoobszarowego gospodarstwa (przedsiębiorstwa) rolniczego — zgrupowanie budynków i urządzeń produkcyjnych oraz budynków mieszkalnych, socjalnych i administracyjnych wielkoobszarowego gospodarstwa (przedsiębiorstwa) rolniczego.

(2.5.22) zagrodowa działka budowlana (zagroda, siedlisko) — wyodrębniona działka gruntu lub jej część obejmująca budynki mieszkalne i gospodarcze indywidualnego gospodarstwa rolniczego (2.1.29), przestrzeń komunikacyjną (podwórze, dojazdy) oraz ogród przydomowy.

(2.5.23) mieszkaniowa działka budowlana — działka przeznaczona pod indywidualne budownictwo mieszkaniowe ludności nie prowadzącej indywidualnych gospodarstw rolniczych (2.1.29).

(2.5.24) działka przyzagrodowa — działka gruntów przeznaczona do osobistego użytku członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej. Wielkość takiej działki i sposób jej wydzielania określa statut danej spółdzielni.

(2.5.25) działka przydomowa — grunty rolne (2.6.1) o powierzchni nie przekraczającej 0,50 ha położone obok lub w bliskim sąsiedztwie działki budowlanej (2.5.22 i 2.5.23).

(2.5.26) ogrody działkowe — grunty rolne (2.6.1) stanowiące własność Państwa, oddawane w użytkowanie pracownikom gospodarki uspołecznionej w postaci działek o powierzchni najczęściej nie przekraczającej 400 m², w celu prowadzenia na

tych działkach produkcji ogrodniczej dla potrzeb własnych.

(2.5.27) szachownica gruntów — nieprawidłowy układ gruntów, polegający na rozrzuceniu na dużym obszarze działek (2.8.3) wchodzących w skład jednego gospodarstwa pomiędzy działkami innych gospodarstw.

(2.5.28) scalenie gruntów — przekształcenie na określonym obszarze układu powierzchniowego gruntów rozdrobnionych i rozmieszczonych w szachownicy oraz nadmiernie wydłużonych w możliwie duże, regularnie ukształtowane działki (2.8.3), odpowiadające wymaganiom ich racjonalnego rolniczego użytkowania z równoczesnym zniesieniem enklaw (2.8.16), półenklaw (2.8.17), wyprostowaniem granic, wydzieleniem terenów pod zabudowę, zaprojektowaniem racjonalnego układu komunikacyjnego i prawidłowym ukształtowaniem rozłogów (2.5.32) gruntów uspołeczniionych.

(2.5.29) zamiana gruntów — wzajemne przeniesienie prawa własności określonych gruntów pomiędzy zainteresowanymi stronami, dokonane na zasadach dobrowolnej umowy.

(2.5.30) wymiana gruntów — wzajemna zamiana (2.5.29) na określonym obszarze działek (2.8.3) gospodarstw indywidualnych na działki gruntów gospodarstw uspołeczniionych w celu racjonalnego kształtowania rozłogów (2.5.32) tych gospodarstw.

(2.5.31) projekt gospodarczego urządzenia — plan racjonalizacji gospodarstwa rolniczego (2.1.17) lub przedsiębiorstwa rolniczego produkcyjnego (2.1.21), pozwalający na maksymalne osiągnięcie stawianego mu celu możliwie najmniejszymi środkami i w najkrótszym czasie.

(2.5.32) rozłóg gruntów — układ gruntów gospodarstwa (przedsiębiorstwa) rolniczego w stosunku do ośrodka produkcyjnego lub zagrody.

2.6. Ochrona gruntów rolnych

(2.6.1) grunty rolne — grunty określone w ewidencji gruntów (2.8.1) jako użytki rolne (2.4.3), stawy rybne (2.4.21) oraz grunty pod: rolniczym budownictwem gospodarczym (2.6.2), urządzeniami wodno-melioracyjnymi, zbiornikami wodnymi dla wyłącznych potrzeb rolnictwa, urządzeniami przeciwerozyjnymi, wałami przeciwpowodziowymi i pasami wiatrochronnymi, a także ogrody działkowe (2.5.26).

(2.6.2) rolnicze budownictwo gospodarcze — budynki gospodarcze, administracyjne i mieszkalne, drogi zakładowe, ogrodzenia, silosy itd., niezbędne do prawidłowego funkcjonowania gospodarstwa rolniczego (2.1.17) lub przedsiębiorstwa rolniczego produkcyjnego (2.1.21) i stanowiące jego składnik majątkowy.

(2.6.3) ochrona gruntów rolnych — kompleksowy system działania technicznego, ekonomicznego i prawno-administracyjnego, mający na celu zachowanie zespołu warunków niezbędnych dla prowadzenia racjonalnej produkcji rolniczej. Rozróżnia się pojęcia jakościowej (2.6.4) i ilościowej (2.6.5) ochrony gruntów rolnych.

(2.6.4) jakościowa ochrona gruntów rolnych — zapewnienie warunków prawidłowej eksploatacji gruntów rolnych (2.6.1) w procesie produkcji rolniczej oraz zapobieganie obniżaniu się urodzajności użytków rolnych (2.4.3) na skutek działalności nierolniczej na gruntach przyległych.

(2.6.5) ilościowa ochrona gruntów rolnych — ograniczanie przeznaczania gruntów rolnych (2.6.1) na cele nierolnicze oraz przywracanie rolniczej wartości użytkowej (2.6.17) gruntom, które wartość taką utraciły na skutek działalności nierolniczej.

(2.6.6) przeznaczenie gruntów rolnych na cele nierolnicze — ustalenie na przyszłość w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (2.5.17) (i w innych planach przestrzennych) innego niż rolniczy sposobu użytkowania określonego obszaru gruntów rolnych (2.6.1).

(2.6.7) zezwolenie na przeznaczenie gruntów rolnych na cele nierolnicze — decyzja organu administracji państwowej zezwalająca na ustalenie w konkretnym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (2.5.17) (lub w innym planie przestrzennym) odmiennego niż rolniczy sposobu użytkowania określonego obszaru gruntów rolnych (2.6.1).

(2.6.8) wyłączenie gruntów rolnych z produkcji rolniczej — nabycie gruntów rolnych (2.6.1) na cele nierolnicze lub uzyskanie przez właściciela gruntów rolnych decyzji o zmianie sposobu ich wykorzystania.

(2.6.9) program okresowego wykorzystania gruntów rolnych przeznaczonych na cele nierolnicze — ustalenie z urzędu sposobów użytkowania oraz użytkowników danego obszaru gruntów rolnych (2.6.1) w okresie od ich przeznaczenia na cele nierolnicze w planie zagospodarowania przestrzennego, do czasu faktycznego wyłączenia z produkcji rolniczej.

(2.6.10) opłaty z tytułu ochrony gruntów rolnych — opłaty związane z wyłączeniem gruntów rolnych (2.6.1) z produkcji rolniczej. Opłaty te są zróżnicowane w zależności od rodzaju użytku rolnego (2.4.3) i klasy gruntu (2.3.29). Stanowią częściową rekompensatę korzyści utraconych w wyniku wyłączenia danego obszaru gruntów rolnych z produkcji rolniczej.

(2.6.11) fundusz celowy ochrony i rekultywacji gruntów rolnych — środki finansowe tworzone z opłat wpływających z tytułu ochrony gruntów rolnych, pozostające w dyspozycji Ministra Rolnictwa oraz terenowych organów administracji państwowej i wydatkowane na cele związane z intensyfikacją rolnictwa (2.1.40), a w szczególności na odtworzenie w innym miejscu produkcji rolniczej utraconej w wyniku wyłączenia gruntów rolnych z produkcji.

(2.6.12) wierzchnia warstwa ziemi uprawnej — ziemia próchnicza stanowiąca poziom genetyczny (tzw. poziom próchniczny) lub agrotechnicznie przeobrażoną warstwę orno-próchniczną gleby (2.3.1).

(2.6.13) kontrola użytkowania gruntów rolnych — komisyjne sprawdzenie w terenie, w okresie wegetacji roślin, sposobu i jakości użytkowania gruntów rolnych.

(2.6.14) kontrola wykorzystania gruntów — sprawdzenie w terenie zgodności faktycznego stanu wykorzystania gruntów rolnych wyłączonych z produkcji rolniczej z ustaleniami planu realizacyjnego lub innego planu przestrzennego.

(2.6.15) działalność przemysłowa — działalność gospodarcza poza działalnością rolniczą i leśną.

(2.6.16) utrata charakteru gruntów rolnych — zanik rolniczych wartości użytkowych na gruntach rolnych na skutek działalności przemysłowej oddziałującej bezpośrednio lub pośrednio na te grunty.

(2.6.17) rekultywacja gruntów — zespół zabiegów technicznych, agrotechnicznych, chemicznych i biologicznych mających na celu nadanie pożądanej wartości użytkowej (2.6.18) gruntom nie posiadającym aktualnie takiej wartości.

(2.6.18) wartość użytkowa gruntu — przydatność gruntu do prowadzenia na nim określonej działalności gospodarczej np.: rolnej, leśnej, przemysłowej lub innej.

(2.6.19) zagospodarowanie gruntów zrekultywowanych — podjęcie na zrekultywowanych gruntach określonej działalności gospodarczej.

(2.6.20) kierunek zagospodarowania gruntów zrekultywowanych — przeznaczenie gruntów podlegających rekultywacji (2.6.17) na cele określonej działalności gospodarczej.

(2.6.21) rekultywacja podstawowa — zespół zabiegów technicznych mających na celu: ukształtowanie rzeźby terenu rekultywowanego, uregulowanie na tym terenie warunków hydrologicznych, odtworzenie gleb metodami technicznymi oraz zrekonstruowanie, odbudowę lub budowę niezbędnych dróg dojazdowych.

(2.6.22) rekultywacja szczegółowa — zespół zabiegów technicznych, agrotechnicznych, chemicz-

nych i biologicznych mających na celu: neutralizację utworów toksycznych i użyźnienie utworów jałowych, wprowadzenie roślinności pionierskiej, zabezpieczenie gruntów przed erozją (2.6.23) oraz wykonanie niezbędnych urządzeń hydrologicznych dla ochrony wód przed ich zanikaniem lub zanieczyszczeniem.

(2.6.23) erozja gleby — niszczenie gleby przez działanie wody (erozja wodna) lub wiatru (erozja wietrzna).

(2.6.24) erozja powierzchniowa — zmywanie i rozmywanie powierzchniowej warstwy gruntu (gleby) przez wodę lub rozwiewanie przez wiatr.

(2.6.25) erozja wodna liniowa — rozcinanie gruntu (gleby) przez skoncentrowany spływ wody, co prowadzi zazwyczaj do powstawania form żłobinowych, rozcięć głębokich typu wąwozowego albo form charakterystycznych dla ulegających erozji rzek lub potoków górskich.

(2.6.26) inwentaryzacja gruntów ulegających erozji — rejestracja ustalonych zasięgów występowania erozji (2.6.23) wraz z określeniem stopni jej nasilenia.

(2.6.27) mapa zagrożenia erozją — mapa, na której oznaczono aktualne i potencjalne występowanie erozji (2.6.23) według stopni jej nasilenia.

2.7. Prace geodezyjne związane z gospodarką ziemią w rolnictwie

(2.7.1) struktura terenowa — układ przestrzenny użytków gruntowych (2.8.10) i form władania gruntami na określonym obszarze.

(2.7.2) struktura stanu władania gruntami — udział poszczególnych form własności w ogólnej powierzchni gruntów lub udział poszczególnych nieruchomości (2.8.4) w ogólnej powierzchni określonej formy własności.

(2.7.3) kompleks gruntowy — zwarty obszar gruntów ograniczony granicami obrębów ewidencyjnych (2.8.2), drogami, terenami komunikacyjnymi, wodociągami lub granicami użytków gruntowych (2.8.10).

(2.7.4) kompleks uprawowy — obszar gruntów o glebach (2.3.1) posiadających zbliżoną przydatność rolniczą.

(2.7.5) działka gospodarza — jedna lub kilka działek ewidencyjnych (2.8.3) oddzielonych od siebie drogami lub rowami, pozostających w posiadaniu jednej osoby.

(2.7.6) plamistość sytuacji terenu — zmienność w terenie użytków gruntowych, działek zabudowanych oraz innych elementów powierzchniowych, powstała na skutek podziału tego terenu na różnorodne i naprzemian zmieniające się elementy.

(2.7.7) **projekt urzędniowo-rolny** — projekt podziału określonego obszaru gruntów rolnych (2.6.1) na części mające odrębne przeznaczenie gospodarcze (np. sad, płodozmian) lub na części będące przedmiotem odrębnych praw własności.

(2.7.8) **studia terenowe dla prac urzędniowo-rolnych** — ustalenie według określonych cech przyrodniczo-ekonomicznych występowania poszczególnych zjawisk na obszarze objętym projektowaniem urzędniowo-rolnym oraz odpowiednie liczbowe, kartograficzne i opisowe opracowanie tych zjawisk.

(2.7.9) **operat urzędniowo-rolny** — skompletowane materiały zawierające wyniki studiów terenowych do projektu urzędniowo-rolnego (2.7.7) oraz dokumenty z postępowania technicznego i administracyjno-prawnego.

(2.7.10) **geodezyjne opracowanie projektu urzędniowo-rolnego** — zespół czynności geodezyjno-projektowych, w wyniku których następuje opracowanie na mapie i wyznaczenie w terenie położenia nowych granic nieruchomości lub obszarów określonego użytkowania, projektowanych budowli i urządzeń technicznych lub gospodarczych oraz wyznaczenie ich poszczególnych elementów.

(2.7.11) **szacunek gruntów** — porównawcza wycena wartości gruntów stosowana jako element do projektowania scalań i wymian gruntów.

(2.7.12) **hektar przeliczeniowy** — umowna jednostka powierzchni gruntu, która równa się jednemu hektarowi klasy gruntów (2.3.29), przyjętej za podstawę do przeliczenia powierzchni innych klas gruntów. Powierzchnię w hektarach przeliczeniowych innych klas gruntów oblicza się według stosunku wartości szacunkowych tych klas do wartości szacunkowej hektara przeliczeniowego.

(2.7.13) **rejestr wkładów gruntowych rolniczej spółdzielni produkcyjnej** — zestawienie wkładów gruntowych w hektarach przeliczeniowych dla określonej rolniczej spółdzielni produkcyjnej, uporządkowane według rejestru udziałowców tej spółdzielni.

(2.7.14) **linia zabudowy** — linia określająca obszar, na którym można wznosić budynki.

(2.7.15) **różniczanin** — osoba fizyczna posiadająca grunty w miejscowości (miejscowościach) nie będącej miejscem jej zamieszkania.

(2.7.16) **geodezyjna dokumentacja uwłaszczeniowa** — dokumenty geodezyjne, np. kopia, wyrys z mapy ewidencyjnej oraz odpis lub wypis z rejestru pomiarowego (2.7.17) względnie rejestru gruntów (2.8.9) i inne materiały służące między innymi za podstawę założenia księgi wieczystej,

wpisu zmian do tej księgi lub wydania aktu własności ziemi.

(2.7.17) **rejestr pomiarowy** — wykaz powierzchni działek ewidencyjnych (2.8.3) zestawiony dla obrębu (2.8.2) lub jego części według stanu władania z wykazaniem powierzchni użytków gruntowych (2.8.10) w poszczególnych działkach.

(2.7.18) **rejestr pomiarowo-klasyfikacyjny ogólny** — wykaz powierzchni gruntów zestawiony według konturów klasyfikacyjnych (2.3.38) w określonej kolejności dla obrębu (2.8.2) lub jego części, z uwzględnieniem użytków gruntowych (2.8.10) i użytków rolnych (2.4.3) oraz ich klas (2.3.29).

(2.7.19) **rejestr pomiarowo-klasyfikacyjny szczegółowy** — wykaz powierzchni gruntów zestawiony dla obrębu (2.8.2) lub jego części według jednostek rejestrowych (2.8.5) z wykazaniem użytków gruntowych (2.8.10), użytków rolnych (2.4.3) i klas (2.3.29) w poszczególnych działkach.

2.8. Ewidencja gruntów terenów rolnych

(2.8.1) **ewidencja gruntów** — zespół danych o gruntach (2.3.2), a w szczególności: o ich położeniu, granicach, powierzchniach, rodzajach użytków gruntowych (2.8.10) i klasach gruntów (2.3.29) oraz danych o właścicielach (2.1.51) i posiadaczach (2.1.52 i 2.1.53) tych gruntów.

(2.8.2) **obręb** — podstawowa jednostka powierzchniowa, dla której sporządza się odrębny operat ewidencyjny (2.8.7). Na obszarach gmin obręb stanowi obszar gruntów zawarty w granicach gruntów:

- 1) wsi, razem z przynależnymi do niej gruntami leśnymi i gruntami pod wodami,
- 2) państwowych gospodarstw wielkoobszarowych,
- 3) dużych obszarów lasów państwowych.

(2.8.3) **działka ewidencyjna** — obszar gruntu (2.3.2) ograniczony gruntami stanowiącymi przedmiot odrębnego władania. Działkę stanowić mogą również obszary wydzielone dla celów ewidencji gruntów (2.8.1), np. oddziały leśne. W ewidencji gruntów działka jest najmniejszym elementem, któremu przypisuje się dane ewidencyjne.

Działka może obejmować całą nieruchomość gruntową (2.8.4) lub jej część.

(2.8.4) **nieruchomość gruntowa** — część powierzchni ziemi stanowiąca odrębny przedmiot własności.

Nieruchomością gruntową może być więcej niż jedna część powierzchni ziemi, jeśli części te stanowią własność tej samej osoby (w przypadku współwłasności niepodzielnej — kilku osób) uregulowaną w jednym dokumencie stwierdzającym prawo własności.

(2.8.5) jednostka rejestrowa — grunty (2.3.2) stanowiące jedną lub więcej działek (2.8.3), położone na obszarze jednego obrębu (2.8.2) i będące w posiadaniu tej samej osoby fizycznej lub prawnej. W przypadkach współwłasności oddzielną jednostkę rejestrową stanowią grunty, które do tej współwłasności należą.

(2.8.6) grupa rejestrowa — zbiór jednostek rejestrowych (2.8.5) o tym samym charakterze władania lub sposobie użytkowania, zestawiony według określonego schematu.

(2.8.7) operat ewidencyjny — dokumentacja utworzona w czasie zakładania ewidencji gruntów (2.8.1) i służąca do jej dalszego prowadzenia. Składa się z:

- części kartograficznej,
- części opisowo-tabelarycznej.

(2.8.8) mapa ewidencji gruntów — mapa obrębu z granicami i numerami działek (2.8.3), konturami użytków gruntowych i ich oznaczeniami oraz konturami klasyfikacyjnymi (2.3.38) i ich oznaczeniami, stanowiąca część operatu ewidencyjnego (2.8.7).

(2.8.9) rejestr gruntów — spis gruntów (2.3.2) na obszarze obrębu (2.8.2), zestawiony według jednostek rejestrowych (2.8.5) z podaniem oznaczenia porządkowego tych gruntów, tzn. nr mapy (2.8.8) i działki (2.8.3) lub parceli (2.9.6), położenia, rodzaju użytków gruntowych (2.8.10) i rolnych (2.8.3), ich klas (2.3.29) oraz powierzchni, jak również dane dotyczące osoby władającej i charakteru władania.

(2.8.10) użytek gruntowy — część powierzchni ziemi użytkowana w sposób jednolity.

(2.8.11) grunty pod lasami — grunty (2.3.2) pokryte drzewostanem, których zwarta, łączna powierzchnia wynosi co najmniej 0,10 ha niezależnie od tego, czy stanowią własność jednej lub więcej osób oraz grunty leśne przejściowo pozabawione drzewostanów.

(2.8.12) grunty zadrzewione i zakrzewione — grunty (2.3.2) wraz z rosnącymi na nich zbiorowiskami drzew i krzewów stanowiące pasy klimatyczno-melioracyjne, grunty porośnięte wikliną rosnącą w stanie naturalnym i grunty pod parkami wiejskimi, obszary nie stanowiące gruntów pod lasami (2.8.11) oraz nie służące do produkcji rolniczej i sadowniczej.

(2.8.13) grunty pod wodami — grunty (2.3.2) stale lub okresowo pokryte wodami płynącymi oraz wodami stojącymi i grunty pod rowami wraz ze skarpami.

(2.8.14) użytki kopalne — części powierzchni ziemi w czynnym odkrywkowym użytkowaniu przez zakłady górnicze i inne zakłady eksploatujące kopaliny nie podlegające prawu górnictwu.

(2.8.15) tereny komunikacyjne — tereny trwale zajęte pod urządzenia komunikacji lądowej, wodnej i powietrznej.

(2.8.16) enklawa gruntowa — obszar gruntów (2.3.2) o określonym charakterze użytkowania lub władania, otoczony ze wszystkich stron gruntami o innym charakterze użytkowania lub władania.

(2.8.17) półenklawa gruntowa — obszar gruntów (2.3.2) o określonym charakterze użytkowania lub władania, otoczony z trzech stron gruntami o innym charakterze użytkowania lub władania.

(2.8.18) uroczysko — część obszaru danej miejscowości (obróbu) (2.8.2) występująca pod odrębną nazwą wyróżniająca się zazwyczaj spośród otoczenia odrębnością warunków przyrodniczych lub odrębnym użytkowaniem.

2.9. Pojęcia o znaczeniu historycznym stosowane w słownictwie dotyczącym gospodarki ziemią w rolnictwie

(2.9.1) uwłaszczenie — przeniesienie prawa własności na nabywców gruntów nadanych przez Państwo w trybie przepisów o reformie rolnej i osadnictwie lub

— przeniesienie przez Państwo prawa własności na rzecz rolników będących posiadaczami nieruchomości rolnych.

(2.9.2) udziałowy stan posiadania — terenowa struktura władania gruntami, utworzona przy uwłaszczeniu włościan na mocy ukazu carskiego z 1861 r. na terenach wschodnich woj. białostockiego.

(2.9.3) udziałek — pierwotny nadział gruntów przy uwłaszczeniu włościan na mocy ukazu carskiego z 1861 r.

(2.9.4) tabela likwidacyjna — dokument stwierdzający uwłaszczenie włościan na obszarach byłego Królestwa Kongresowego, na gruntach, pochodzących z majątków prywatnych, majerackich i różnych instytucji, które to grunty w chwili wejścia w życie ukazu z 1864 r. znajdowały się w ich posiadaniu.

(2.9.5) tabela nadawcza nieruchomości — dokument stwierdzający uwłaszczenie włościan na obszarach byłego Królestwa Kongresowego na gruntach pochodzących z majątków skarbowych (państwowych), które to grunty w chwili wejścia w życie ukazu z 1864 r. znajdowały się w ich posiadaniu, a także dokument stwierdzający nadanie gruntów włościanom przy uwłaszczeniu na terenach wschodnich woj. białostockiego na mocy ukazu carskiego z 1861 r.

(2.9.6) parcela — ciągły obszar określonego użytku gruntowego będący przedmiotem odręb-

nego prawa własności oznaczony w granicach nieruchomości na mapach byłego katastru gruntowego pruskiego i austriackiego.

(2.9.7) separacja — odłączenie gruntów włościańskich od gruntów dworskich w związku z uwłaszczeniem włościan na ziemiach byłego zaboru pruskiego.

(2.9.8) mapa separacyjna — mapa, na której wykazane zostało oddzielenie gruntów włościańskich od gruntów szlacheckich w wyniku uwłaszczenia włościan (zniesienie pańszczyzny) na obszarach byłego zaboru pruskiego.

(2.9.9) księga parcel (księga łąnowa, protokół parcelowy) — wykaz parcel ułożony w kolejności artymetycznej, zgodnie z numeracją tych parcel na mapach katastru pruskiego i austriackiego położonych w granicach obrębu katastralnego (2.9.15).

(2.9.10) artykuł matrykuły w katastrze pruskim lub arkusze posiadłości gruntowej w katastrze austriackim — zestawienie parcel należących do jednego właściciela, zebranych pod jednym numerem w matrykule, oznaczone liczbą kolejności w granicach danej gminy katastralnej (2.9.14) lub obszaru dworskiego.

(2.9.11) matrykuła gruntowa (zbiór) arkuszy posiadłości gruntowych — zbroszurowany zbiór artykułów matrykuły gminy katastralnej lub

obszaru dworskiego, ułożony w kolejności artymetycznej.

(2.9.12) grunty rustykalne — grunty, na których zostali uwłaszczeni włościanie na terenach byłego zaboru austriackiego.

(2.9.13) grunt dominialny — grunt, który wchodził w skład obszarniczej nieruchomości ziemskiej na terenach byłego zaboru austriackiego.

(2.9.14) gmina katastralna — dawny obszar gminy, dla której został sporządzony odrębny operat katastru gruntowego w byłym zaborze austriackim.

(2.9.15) obręb katastralny — obszar jednej gminy (2.9.14), jej części lub kilku gmin, dla których sporządzony został odrębny operat pomiarowy, wykorzystany następnie do założenia katastru gruntowego na obszarze byłego zaboru pruskiego.

(2.9.16) reces — dokument zawierający pełne wyniki postępowania przy regulacji gruntów na ziemiach byłego zaboru pruskiego w związku z separacją gruntów włościańskich od gruntów dworskich w wyniku uwłaszczenia włościan.

(2.9.17) szkic indykacyjny — kopia mapy katastralnej przeznaczona do notatek polowych przy aktualizacji tej mapy na obszarach byłego zaboru austriackiego.

(2.9.18) przewłaszczenie (alienacja) — przeniesienie prawa własności na inną osobę.

KONIEC

INFORMACJE DODATKOWE

1. Instytucja opracowująca normę — Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach.

2. Istotne zmiany w stosunku do ZN-66/MR-373

a) wprowadzono nowe rozdziały obejmujące problematykę znajdującą obecnie zastosowanie w działaniach związanych z gospodarką ziemią w rolnictwie i dotyczącą: struktury społeczno-ekonomicznej i organizacyjnej wsi i rolnictwa, obrotu gruntami rolnymi, gleboznawstwa i kartografii gleb, organizacji terenów rolnych i ochrony gruntów rolnych,

b) usunięto szereg pojęć nieaktualnych, a niektóre o znaczeniu historycznym umieszczono w odrębnym rozdziale na końcu normy,

c) wyeliminowano pojęcia o charakterze ogólnogeodezyjnym, które powinny być objęte normami geodezyjnymi,

d) pozostawione nazwy i określenia zaktualizowano zgodnie z obecnymi poglądami nauki i praktyki na te zagadnienia,

e) wprowadzono szereg nowych pojęć stosowanych w praktyce, które zostały określone na podstawie najnowszych opracowań naukowych i aktów prawnych.

3. Normy zagraniczne i zalecenia międzynarodowe. Ze względu na specyfikę zagadnień gospodarki ziemią w Polsce, norm zagranicznych i zaleceń międzynarodowych związanych z tematem brak.

4. Autorzy projektu normy — mgr inż. Zdzisław Bartoszewski, mgr inż. Jolanta Dłubakowska, mgr inż. Bogusław Żukowski — Ministerstwo Rolnictwa.

ALFABETYCZNY SPIS POJĘĆ

- A**
 Artykuł matrykuły (arkusz posiadłości) 2.9.10
- B**
 Bonitacja gruntów 2.3.27
- C**
 Ciężkość gleby w uprawie 2.3.21
- D**
 Działalność przemysłowa 2.6.15
 Działka ewidencyjna 2.8.3
 Działka gospodarcza 2.7.5
 Działka przydomowa 2.5.25
 Działka przyzagrodowa 2.5.24
- E**
 Enklawa gruntowa 2.8.16
 Erozja gleby 2.6.23
 Erozja powierzchniowa 2.6.24
 Erozja wodna liniowa 2.6.25
 Ewidencja gruntów 2.8.1
- F**
 Frakcja mechaniczna gleby 2.3.3
 Fundusz celowy ochrony i rekultywacji gruntów rolnych 2.6.11
- G**
 Gatunek gleby 2.3.9
 Geodezyjna dokumentacja uwłaszczeniowa 2.7.16
 Geodezyjne opracowanie projektu urządzeniowo-rolnego 2.7.10
 Gleba 2.3.1
 Gleboznawcza klasyfikacja gruntów 2.3.28
 Gleby orne przeznaczone pod użytki zielone (14) 2.3.58
 Gmina 2.5.2
 Gmina katastralna 2.9.14
 Gospodarka ziemią w rolnictwie 2.1.3
 Gospodarstwo rolnicze 2.1.17
 Gospodarstwo (przedsiębiorstwo) rolnicze wyspecjalizowane 2.1.44
 Gospodarstwo rolnicze zaniedbane ekonomicznie 2.1.31
 Gospodarstwo rolnicze zdolne do produkcji towarowej 2.1.30
 Grunt 2.3.2
 Grunt dominialny 2.9.13
 Grunty orne 2.4.4
 Grunty pod lasami 2.8.11
 Grunty podlegające klasyfikacji gleboznawczej 2.3.31
 Grunty pod wodami 2.8.13
 Grunty rolne 2.6.1
 Grunty rustykalne 2.9.12
 Grunty zadrzewione i zakrzewione 2.8.12
 Grupa rejestrowa 2.8.6
 Grupy mechaniczne gleby 2.3.4
- H**
 Hale i połoniny 2.4.9
 Hektar przeliczeniowy 2.7.12
- I**
 Ilościowa ochrona gruntów rolnych 2.6.5
 Indywidualne gospodarstwo rolnicze 2.1.29
 Intensyfikacja produkcji rolniczej (intensyfikacja rolnictwa) 2.1.40
 Intensywność produkcji rolniczej 2.1.39
- Inwentaryzacja gruntów ulegających erozji 2.6.26
- J**
 Jakościowa ochrona gruntów rolnych 2.6.4
 Jednostka glebowa 2.3.40
 Jednostka osadnicza 2.5.16
 Jednostka pełnowartościowej siły roboczej w rolnictwie 2.1.15
 Jednostka rejestrowa 2.8.5
- K**
 Kierunek produkcji rolniczej 2.1.38
 Kierunek zagospodarowania gruntów zrekultywowanych 2.6.20
 Klasa gruntu 2.3.29
 Klasyfikacja gruntów ornych 2.3.32
 Klasyfikacja gruntów pod lasami oraz zadrzewieniami i zakrzewieniami 2.3.34
 Klasyfikacja gruntów pod wodozbiornymi 2.3.35
 Klasyfikacja trwałych użytków zielonych 2.3.32
 Kompleks gruntowy 2.7.3
 Kompleks owsiano-ziemniaczany górski (12) 2.3.56
 Kompleks owsiany (owsiano-pastewny) górski (13) 2.3.57
 Kompleks pszenno-bardzo dobry (1) 2.3.45
 Kompleks pszenno-dobry (2) 2.3.46
 Kompleks pszenno-górski (10) 2.3.54
 Kompleks pszenno-wadliwy (3) 2.3.47
 Kompleks uprawowy 2.7.4
 Kompleks użytków zielonych bardzo dobrych i dobrych (1z) 2.3.59
 Kompleks użytków zielonych słabych i bardzo słabych (3z) 2.3.61
 Kompleks użytków zielonych średnich (2z) 2.3.60
 Kompleks zbożowo-pastewny mocny (8) 2.3.52
 Kompleks zbożowo-pastewny słaby (9) 2.3.53
 Kompleks zbożowy górski (11) 2.3.55
 Kompleks żytni bardzo dobry (pszenno-żytni) — (4) 2.3.48
 Kompleks żytni bardzo słaby (żytnio-lubinowy) — (7) 2.3.51
 Kompleks żytni dobry (5) 2.3.49
 Kompleks żytni słaby (6) 2.3.50
 Kompleksy przydatności rolniczej gleb 2.3.44
 Koncentracja produkcji w rolnictwie 2.1.41
 Koncentracja ziemi w rolnictwie 2.1.42
 Kontrola użytkowania gruntów rolnych 2.6.13
 Kontrola wykorzystania gruntów 2.6.14
 Kontur gruntowy jednostki glebowej 2.3.42
 Kontur jednostki glebowej 2.3.41
 Kontur klasyfikacyjny 2.3.38
 Kółko rolnicze 2.1.25
 Księga parcel (księga łanowa, protokół parcelowy) 2.9.9
 Kultura rolna 2.1.49
- L**
 Linia zabudowy 2.7.14
 Ludność nierolnicza zamieszkała na wsi 2.1.10
 Ludność rolnicza 2.1.8
 Ludność rolnicza dwuzawodowa 2.1.9
 Ludność wiejska 2.1.6
- Ł**
 Łąka trwała 2.4.7
- M**
 Mapa ewidencji gruntów 2.8.8
 Mapa gleb 2.3.39
 Mapa glebowo-rolnicza 2.3.43

- Mapa klasyfikacyjna 2.3.37
 Mapa odczynu gleb 2.3.26
 Mapa separacyjna 2.9.8
 Mapa zagrożenia erozją 2.6.27
 Mapa zasobności gleb 2.3.25
 Matrykuła gruntowa (zbiór) arkuszy posiadłości gruntowych 2.9.11
 Mechanizacja rolnictwa 2.1.48
 Mienie (dobro) gminne 2.1.35
 Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego — tzw. plan miejscowy 2.5.17
 Mieszkaniowa działka budowlana 2.5.23
- N**
- Nadanie gruntów 2.2.3
 Następstwo roślin 2.4.15
 Nieruchomość gruntowa 2.8.4
 Nieużytek rolny 2.4.23
- O**
- Obręb 2.8.2
 Obręb katastralny 2.9.15
 Obrót gruntami rolnymi 2.2.1
 Obszary wiejskie 2.5.1
 Ochrona gruntów rolnych 2.6.3
 Odkrywka glebowa 2.3.13
 Odmiana gleby 2.3.10
 Odlóg 2.4.22
 Oglejenie 2.3.20
 Ogrody działkowe 2.5.26
 Operat ewidencyjny 2.8.7
 Operat klasyfikacyjny 2.3.36
 Operat urzędniowo-rolny 2.7.9
 Opłaty z tytułu ochrony gruntów rolnych 2.6.10
 Organizacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej 2.5.7
 Organizacja terenów rolnych 2.5.5
 Ośrodek produkcyjny wielkoobszarowego gospodarstwa (przedsiębiorstwa) rolniczego 2.5.21
 Ośrodek rolny kółek rolniczych (lub spółdzielczy ośrodek rolny) 2.1.26
- P**
- Państwowy Fundusz Ziemi 2.1.32
 Parcela 2.9.6
 Pastwiska trwałe 2.4.8
 Plan realizacyjny 2.5.20
 Planowanie przestrzenne 2.5.15
 Plantacje wieloletnie 2.4.10
 Płomistość sytuacji terenu 2.7.6
 Płodozmian 2.4.17
 Podtyp gleby 2.3.7
 Posiadacz samoistny 2.1.52
 Posiadacz zależny 2.1.53
 Postęp w rolnictwie 2.1.50
 Poziomy genetyczne gleby 2.3.12
 Pólenklawa gruntowa 2.8.17
 Produkcja rolnicza 2.1.37
 Program okresowego wykorzystania gruntów rolnych przeznaczonych na cele nierolnicze 2.6.9
 Profil glebowy 2.3.14
 Projekt gospodarczego urządzenia 2.5.31
 Projekt urzędniowo-rolny 2.7.7
 Przedsiębiorstwo rolnicze 2.1.20
 Przedsiębiorstwo rolnicze produkcyjne 2.1.21
 Przedsiębiorstwo rolnicze usługowe 2.1.22
 Przedsiębiorstwo wielozakładowe 2.1.23
 Przewłaszczenie (alienacja) 2.9.18
 Przeznaczenie gruntów rolnych na cele nierolnicze 2.6.3
- R**
- Reces 2.9.16
 Region (jako jednostka rejonizacji rolniczej) 2.5.12
 Regiony intensywnego rozwoju rolnictwa 2.5.13
 Rejestr gruntów 2.8.9
 Rejestr pomiarowo-klasyfikacyjny ogólny 2.7.18
 Rejestr pomiarowo-klasyfikacyjny szczegółowy 2.7.19
 Rejestr pomiarowy 2.7.17
 Rejestr wkładów gruntowych rolniczej spółdzielni produkcyjnej 2.7.13
 Rejon (jako jednostka rejonizacji rolniczej) 2.5.11
 Rejonizacja gospodarcza (ekonomiczno-rolnicza) 2.5.10
 Rejonizacja przyrodnicza (ekologiczno-rolnicza) 2.5.9
 Rejonizacja rolnicza 2.5.8
 Rekultywacja gruntów 2.6.17
 Rekultywacja podstawowa 2.6.21
 Rekultywacja szczegółowa 2.6.22
 Rodzaj gleby 2.3.8
 Rolnictwo 2.1.1
 Rolnicza przestrzeń produkcyjna 2.5.6
 Rolnicza spółdzielnia produkcyjna 2.1.24
 Rolnicze budownictwo gospodarcze 2.6.2
 Rozłóg gruntów 2.5.32
 Różniczanin 2.7.15
- S**
- Sady 2.4.5
 Scalenie gruntów 2.5.28
 Separacja 2.9.7
 Siła robocza 2.1.14
 Skala produkcji w rolnictwie 2.1.46
 Skala macierzysta 2.3.23
 Skład mechaniczny gleby 2.3.5
 Służebność gruntowa 2.2.6
 Sołectwo 2.5.3
 Specjalizacja gospodarstwa (przedsiębiorstwa) rolniczego 2.1.43
 Spółdzielnia kółek rolniczych 2.1.27
 Stan kultury agrotechnicznej gleby 2.3.17
 Starzenie się ludności rolniczej 2.1.13
 Stawy rybne 2.4.21
 Stopień kultury gleby 2.3.16
 Stosunki wodne w glebie 2.3.19
 Struktura agrarna 2.1.4
 Struktura demograficzna ludności zawodowo czynnej w rolnictwie 2.1.12
 Struktura gleby 2.3.15
 Struktura obszarowa gospodarstw (przedsiębiorstw) rolniczych 2.1.19
 Struktura organizacyjna rolnictwa 2.1.36
 Struktura stanu władania gruntami 2.7.2
 Struktura społeczna ludności wiejskiej 2.1.7
 Struktura społeczno-ekonomiczna wsi 2.1.5
 Struktura terenowa 2.7.1
 Struktura użytkowania gruntów 2.4.2
 Struktura użytków rolnych 2.4.13
 Struktura zasiewów 2.4.14
 Struktura zawodowa ludności wiejskiej 2.1.11
 Studia terenowe dla prac urzędniowo-rolnych 2.7.8
 Szachownica gruntów 2.5.27
 Szacunek gruntów 2.7.11
 Szkic indykacyjny 2.9.17
- T**
- Tabela klas gruntów 2.3.30
 Tabela likwidacyjna 2.9.4
 Tabela nadawcza nieruchomości 2.9.5
 Technizacja rolnictwa 2.1.47
 Tereny budowlane na obszarach wsi 2.5.18
 Tereny komunikacyjne 2.8.15

BG PW
BN. 003191

Tereny rolne 2.5.4
 Tereny zabudowy rolniczej 2.5.19
 Trudność uprawy gleby 2.3.22
 Typ ekonomicznego gospodarstwa (przedsiębiorstwa) rolniczego 2.1.18
 Typ gleby 2.3.6
 Tytuł własności gruntów rolnych 2.2.2

U

Ucząstek 2.9.3
 Ucząstkowy stan posiadania 2.9.2
 Ugór 2.4.18
 Ugór czarny 2.4.19
 Ugór zielony 2.4.20
 Upelnorolnienie 2.2.5
 Uproszczenie organizacji gospodarstwa (przedsiębiorstwa) rolniczego 2.1.45
 Uregulowanie własności gospodarstw rolniczych 2.2.4
 Uroczysko 2.8.18
 Urządzenia rolne 2.5.14
 Utrata charakteru gruntów rolnych 2.6.16
 Uwłaszczenie 2.9.1
 Użytek gruntowy 2.8.10
 Użytki kopalne 2.8.14
 Użytki rolne 2.4.3
 Użytki zielone trwale 2.4.6
 Użytkowanie przemienne 2.4.11
 Użytkowanie wieczyste 2.2.7

Użytkowanie ziemi w rolnictwie 2.4.1
 Użytkownik 2.1.54

w

Warstwy gleby 2.3.11
 Wartość użytkowa gruntu 2.6.18
 Wierzchnia warstwa ziemi uprawnej 2.6.12
 Właściciel gruntów 2.1.51
 Wspólnota gruntowa 2.1.33
 Wyłączenie gruntów rolnych z produkcji rolniczej 2.6.8
 Wymiana gruntów 2.5.30

z

Zagospodarowanie gruntów zrehabilitowanych 2.6.19
 Zagospodarowanie wspólnot gruntowych 2.1.34
 Zagrodowa działka budowlana (zagroda, siedlisko) 2.5.22
 Zamiana gruntów 2.5.29
 Zasobność gleby 2.3.24
 Zasób siły roboczej 2.1.16
 Zespół rolników indywidualnych 2.1.28
 Zezwolenie na przeznaczenie gruntów rolnych na cele nierolnicze 2.6.7
 Ziemia 2.1.2
 Zmiana sposobu użytkowania gruntów 2.4.12
 Zmianowanie 2.4.16

z

Zyzność gleby 2.3.18